

Īpašais ziņojums

Aprite ekonomika

lai gan Eiropas Savienība rīkojas,
dalībvalstu pāreja ir lēna

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–X
Ievads	01–14
Aprite ekonomika:	01–02
ES tiesību aktos aizvien lielāks uzsvars tiek likts uz aprites ekonomiku	03–08
Komisijas aprites ekonomikas rīcības plāni (AERP)	09–14
Revīzijas tvērums un pieeja	15–21
Apsvērumi	22–91
Dalībvalstis pievērš arvien lielāku vērību aprites ekonomikai, taču virzība ir lēna un ir problēmas uzraudzības jomā	22–32
Dalībvalstu virzība uz aprites ekonomiku ir lēna	23–26
Pirmais AERP ietekmēja dalībvalstu aprites ekonomikas stratēģijas	27–28
Komisijas uzraudzības sistēma ir nepilnīga	29–32
Ir iegūti ierobežoti pierādījumi tam, ka pirmā AERP veicināšanas pasākumi būtu efektīvi sekmējuši dalībvalsts pāreju uz aprites ekonomiku	33–51
Komisija secināja, ka nav iespējams konstatēt plānotu novecošanos	35–37
Bīstamo vielu aizvietošanai paredzētā atbalsta izmantošanas apmērs bija neskaidrs	38–39
Projektu devums, ar ko atbalstīja piekļuvi progresīvām ražošanas tehnoloģijām, bija ierobežots	40–42
LPTP atsauces dokumentiem, EMAS un VTV bija neliela ietekme uz ražošanas procesu ilgtspēju	43–49
Komisija sadarbojās ar ieinteresētajām personām esošajos forumos	50–51

ES finansējums pārejas uz aprites ekonomiku atbalstam bija pieejams, bet aprites principam atbilstošai izstrādei to izmantoja maz	52–91
Komisija aprites ekonomikai paredzēja ievērojamu ES finansējumu	54–55
Kohēzijas politikas finansējuma izmantošana aprites principam atbilstošas izstrādes projektiem bija ierobežota	56–65
Komisija mobilizēja programmas “Apvārsnis 2020” finansējumu aprites ekonomikai, bet tam bija ierobežota ietekme dalībvalstīs	66–75
Programma <i>LIFE</i> finansēja aprites ekonomikas projektus, taču ar aprites principam atbilstīgu izstrādi saistīto projektu īpatsvars nav zināms	76–81
<i>COSME</i> sniedza nelielu atbalstu aprites principam atbilstošas izstrādes mērķiem	82–85
ESIF atbalstu aprites principam atbilstošai izstrādei ierobežoja tirgus pieprasījums	86–91
Secinājumi un ieteikumi	92–98

Pielikumi

I pielikums. Pirmā AERP darbības laikā pieņemto un ar aprites ekonomiku saistīto ES direktīvu transponēšana

II pielikums. Komisijas pirmā un otrā AERP darbības, kas saistītas ar aprites principam atbilstošu izstrādi

III pielikums. Aprites ekonomikas uzraudzības sistēma

Saīsinājumi

GLOSĀRIJS

Komisijas atbildes

Laika grafiks

Revīzijas darba grupa

Kopsavilkums

I Tradicionāli tautsaimniecībām ir tendence sekot lineāram “paņem, izgatavo, izmet” ciklam. Savukārt aprites ekonomika pēc iespējas ilgāk saglabā produktu, materiālu un resursu vērtību un līdz minimumam samazina atkritumus. Iedzīvotājiem tas nozīmē produktus, kas kalpo ilgāk un/vai ir vieglāk remontējami, uzlabojami, pārražojami, atkalizmantojami vai reciklējami. Uzņēmumiem tā piedāvā iespējas panākt augstāku resursefektivitāti.

II Produkta izstrāde nosaka aptuveni 80 % no tā ietekmes uz vidi. Lai pēc iespējas samazinātu ietekmi uz vidi, produkti un ražošanas procesi jāpārveido saskaņā ar aprites ekonomikas principiem atbilstīgi ES prioritātei novērst atkritumu rašanos.

III Resursefektivitātes jautājums ir bijis ES politiskajā darba kārtībā vairāk nekā desmit gadus. Aprites ekonomikas rīcības plāni ir daļa no Komisijas stratēģijām aprites ekonomikas jomā. Komisija 2015. gadā pieņēma savu pirmo aprites ekonomikas rīcības plānu, kurā ietvertas darbības ar mērķi izveidot atbalstošu tiesisko regulējumu un rīcībpolitikas ievirzi, piešķirt ES finansējumu un uzraudzīt ES pāreju uz aprites ekonomiku. Ņemot vērā Eiropas zaļo kursu, Komisija 2020. gadā pieņēma jaunu rīcības plānu, kura pamatā bija iepriekšējais plāns un kurā bija izvirzīts augsts mērķis līdz 2030. gadam divkārtot ES reciklēto un ekonomikā no jauna integrēto materiālu daļu.

IV Palāta vērtēja, vai Komisijas darbības ir efektīvi ietekmējušas aprites ekonomikas pasākumus dalībvalstīs. Mēs pievēršamies Komisijas darbībām tās pirmajā 2015. gada rīcības plānā, kas bija saistītas ar izstrādi un ražošanu. Mēs pārbaudījām to, cik ātri dalībvalstis pārkārtojās uz aprites ekonomiku, to Komisijas veicināšanas pasākumu efektivitāti, kas paredzēti šīs pārejas atbalstam, un ES finansējuma mobilizēšanu no dažādiem aprites ekonomikas veicināšanai paredzētiem avotiem. Mūsu ziņojuma mērķis ir palīdzēt risināt pastāvīgu problēmu Eiropas Savienībā, proti, mazināt saimniecisko darbību ietekmi uz vidi. Mūsu ziņojumam būtu jāpalīdz Komisijai labāk uzraudzīt pāreju uz aprites ekonomiku un mērķtiecīgāk virzīt ES finansējumu aprites principam atbilstošu produktu un ražošanas procesu izstrādei, kas ir efektīvākais risinājums pārejai uz aprites ekonomiku.

V Kopumā mēs secinājām, ka ir pieejami tikai ierobežoti pierādījumi tam, ka aprites ekonomikas rīcības plāni un jo īpaši darbības, kas saistītas ar aprites principam atbilstošu produktu un ražošanas procesu izstrādi, ir ietekmējušas aprites ekonomikas darbības dalībvalstīs.

VI Pozitīvi ir tas, ka kopš pirmā rīcības plāna publicēšanas ir vērojams dalībvalstu valdību īstenoto aprites ekonomikas darbību pieaugums. Tomēr virzība joprojām ir lēna. Izskatās, ka būs ļoti grūti sasniegt ES mērķis – līdz 2030. gadam divkārtot reciklēto un ekonomikā no jauna integrēto materiālu daļu.

VII Komisijas sistēmā, ko piemēro, lai uzraudzītu ES pāreju uz aprites ekonomiku, nebija pilnībā ņemti vērā visi būtiskie aspekti, jo trūka konkrētu rādītāju, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu produktu izstrādi. Mēs konstatējam, ka, lai gan revīzijas laikā uzraudzības sistēma tika pārskatīta, Komisijas rādītāji nenodrošināja kopējā pārejas progresa visaptverošu uzraudzību.

VIII Mēs gūvām vien ierobežotus pierādījumus tam, ka rīcības plānā paredzētie veicināšanas pasākumi, kuri bija izstrādāti, lai sekmētu dalībvalstu pāreju uz aprites ekonomiku ar rīcībpolitikas ievirzi tādās jomās kā inovācija un ieguldījumi, būtu bijuši efektīvi. Saskaņā ar ES tiesību aktiem dalībvalstīm būtu pareizi jāizmanto ES ieguldījumi, piešķirot prioritāti atkritumu rašanās novēršanai.

IX ES 2014.–2020. gadā plānotais finansējums pārejai uz aprites ekonomiku bija vairāk nekā 10 miljardi EUR. Neatkarīgi no ES finansējuma pieejamības un vispārējā atbalsta aprites ekonomikai Komisija un dalībvalstis efektīvi nenovirzīja finansējumu ieguldījumiem, kas paredzēti aprites principam atbilstošam produktu un ražošanas procesu izstrādei. ES finansējums lielā mērā tika izlietots atkritumu apsaimniekošanai, kam ir mazāks potenciāls samazināt ietekmi uz vidi. Lai gan 2021.–2027. gada plānošanas periodā uz aprites ekonomiku likts lielāks uzsvārs, dalībvalstis joprojām var izvēlēties ievērojamu daļu ES finansējuma izlietot atkritumu apsaimniekošanai, nevis atkritumu rašanās novēršanai, izmantojot aprites principam atbilstošu izstrādi.

X Mēs ieteicām Komisijai:

- labāk uzraudzīt dalībvalstu pāreju uz aprites ekonomiku, lai veicinātu pārdomātu lēmumu pieņemšanu par jaunu rīcībpolitiku, iniciatīvām un darbībām; un
- analizēt aprites principam atbilstoši izstrādei paredzētā ES finansējuma lēnās apguves iemeslus un apsvērt iespējas piedāvāt plašākus stimulus.

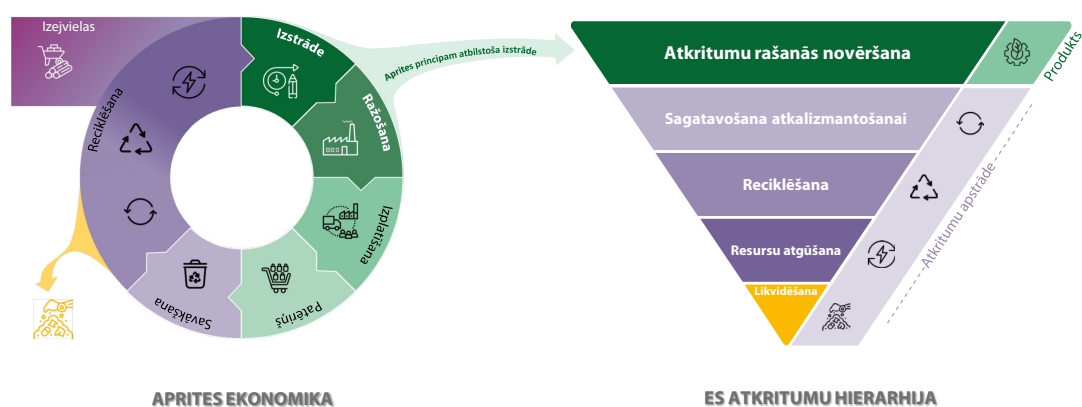
Ievads

Aprites ekonomika:

01 Termins “aprites ekonomika” attiecas uz produktu, materiālu un resursu vērtības pēc iespējas ilgāku saglabāšanu un atkritumu samazināšanu līdz minimumam. Šī pieeja atšķiras no tradicionālā “paņem, izgatavo, izmet” cikla, un tā nodrošina ievērojamas priekšrocības ilgtspējas ziņā. Iedzīvotājiem tas nozīmē produktus, kas kalpo ilgāk un/vai ir vieglāk remontējami, uzlabojami, pārražojami, atkalizmantojami vai reciklējami. Uzņēmumiem tā piedāvā vairākas potenciālās priekšrocības, tostarp augstāku resursefektivitāti un zemāku cenu svārstīguma ietekmi.

02 Aprites ekonomika aptver visu produkta dzīves ciklu. Tomēr Komisija uzsver¹, ka “aprites ekonomika sākas pašā produkta dzīves cikla sākumā. Produkta dzīves cikla laikā ieguvī, resursu izmantošanu un atkritumu rašanos ietekmē gan izstrādes, gan ražošanas procesi.” Lai samazinātu ietekmi uz vidi, produkti un ražošanas procesi jāpārveido saskaņā ar aprites ekonomikas principiem atbilstīgi ES prioritātei novērst atkritumu rašanos (sk. [1. attēlu](#)). Aptuveni 80 % no produkta ietekmes uz vidi nosaka tā izstrāde².

1. attēls. Aprites ekonomikas posmi un atkritumu rašanās novēršana Eiropas Savienībā

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas 2016. gada jūnija dokumentu “Kohēzijas politikas atbalsts aprites ekonomikai” un [Atkritumu pamatdirektīvu](#).

¹ Komisijas rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku, [COM\(2015\) 614](#).

² Eiropas Komisija, “*Ecodesign your future: how ecodesign can help the environment by making products smarter*”, 2014.

ES tiesību aktos aizvien lielāks uzsvars tiek likts uz aprites ekonomiku

03 Resursefektivitātes jautājums ir bijis ES politiskajā darba kārtībā vairāk nekā desmit gadus. Komisija 2010. gada martā pieņēma stratēģiju “Eiropa 2020”³, kurā iekļauta prioritāte “resursu ziņā efektīvākas, videi nekaitīgākas un konkurētspējīgākas ekonomikas veicināšana”. Komisija 2011. gadā publicēja pamatiniciatīvu “Resursu ziņā efektīva Eiropa”⁴, kas ir ceļvedis, lai ekonomikas izaugsmi padarītu ilgtspējīgu, to atsaistot no resursu izmantošanas.

04 Komisija 2014. gada jūlijā publicēja priekšlikumu direktīvai par atkritumu samazināšanu⁵, kam pievienots paziņojums par aprites ekonomiku⁶ (“Aprites ekonomikas tiesību aktu kopums”). Tomēr 2015. gada martā Komisija nolēma **atsaukt** savu priekšlikumu, kas tika kritizēts par to, ka uzsvars likts uz atkritumu politiku un tiesību aktiem, nevis uz konkrētiem priekšlikumiem, lai uzlabotu produktu dzīves ciklu kopumā un jo īpaši lai novērstu atkritumu rašanos.

---

³ Komisijas Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei, [COM\(2010\) 2020](#).

⁴ Komisijas Ceļvedis par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā, [COM\(2011\) 571](#).

⁵ Komisijas priekšlikums direktīvai par atkritumiem, [COM\(2014\) 397](#).

⁶ Ceļā uz aprites ekonomiku: bezatkritumu saimniekošanas programma Eiropai”, [COM\(2014\) 398](#).

05 ES ir pieņēmusi dažādas direktīvas par aprites ekonomiku. 2009. gada Ekodizaina direktīva⁷ ir galvenais tiesību akts par ražojumiem, kas saistīti ar enerģiju, jo tajā noteiktas prasības aprites principam atbilstoši produktu izstrādei. Laikposmā no 2015. līdz 2019. gadam ES likumdevēji pieņēma vairākas direktīvas⁸, kas veicina aprites ekonomikas principus, tostarp atkritumu rašanās novēršanu un dabas resursu pārdomātu, efektīvu un racionālu izmantošanu. Trīs no šīm direktīvām attiecās uz aprites principam atbilstošu produktu izstrādi, un tās ir:

- 2015. gada Bīstamu vielu ierobežošanas direktīva;
- 2018. gada Iepakojuma un izlietotā iepakojuma direktīva;
- 2019. gada Vienreizlietojamu plastmasas izstrādājumu direktīva.

06 Šo direktīvu transponēšana dalībvalstu tiesību aktos joprojām turpinājās (sk. [I pielikumu](#)).

07 Kopš 2020. gada savos tiesību aktu priekšlikumos Komisija ir sākusi sistemātiski integrēt ilgtspējas prasības aprites principam atbilstošu produktu un ražošanas procesu izstrādei, piemēram:

- priekšlikums tiesību aktam par iniciatīvu, kas veltīta ilgtspējīgu produktu rīcībpolitikai⁹;
- apritīgas elektronikas iniciatīvas ietvaros – priekšlikums par vienotu lādētāju standartu un sistēmu, kas motivē patērētājus nodot atpakaļ vecās ierīces¹⁰;

---

⁷ [Direktīva 2009/125/EK](#) par ekodizaina prasībām ar enerģiju saistītiem ražojumiem.

⁸ **1)** [Direktīva \(ES\) 2015/863](#) par bīstamu vielu aizstāšanu; **2)** [Direktīva \(ES\) 2018/849](#) par nolietotiem transportlīdzekļiem, bateriju un akumulatoru atkritumiem un elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem; **3)** [Direktīva \(ES\) 2018/850](#) par atkritumu poligoniem; **4)** [Direktīva \(ES\) 2018/851](#) par atkritumiem; **5)** [Direktīva \(ES\) 2018/852](#) par iepakojumu un izlietoto iepakojumu; **6)** [Direktīva \(ES\) 2019/771](#) par atsevišķiem preču pārdošanas līgumu aspektiem; **7)** [Direktīva \(ES\) 2019/883](#) par ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām kuģu atkritumu nodošanai; **8)** [Direktīva \(ES\) 2019/904](#) par vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem.

⁹ Komisijas priekšlikums regulai par ekodizaina prasībām ilgtspējīgiem produktiem, [COM/2022/142](#).

¹⁰ Komisijas priekšlikums direktīvai par tiesību aktu saskaņošanu attiecībā uz radioiekārtu pieejamību tirgū, [COM\(2021\) 547](#).

- o priekšlikums par Rūpniecisko emisiju direktīvas pārskatīšanu¹¹, tostarp aprites ekonomikas prakses integrēšanu turpmākajos labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsaucēs dokumentos (LPTP atsaucēs dokumenti); kā arī
- o 2011. gada Bīstamu vielu ierobežošanas direktīvas pārskatīšana¹² un norādījumi, lai precizētu tās saistību ar 2006. gada regulu, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*)¹³, un ekodizaina prasībām.

08 2022. gada beigās, izņemot jauno direktīvu par vienotiem lādētājiem¹⁴, ko piemēros no 2024. gada decembra, tiesību akti, kas reglamentē minētās iniciatīvas, joprojām bija pieņemšanas procesā. Komisija 2023. gada februārī publicēja savu Zaļā kursa industriālo plānu, kurā norādīta atsauce uz aprites ekonomikas rīcības plānu saistībā ar to kopīgo mērķi izveidot satvaru ES rūpniecības pārveidei neto nulles emisiju laikmetam¹⁵.

Komisijas aprites ekonomikas rīcības plāni (AERP)

09 Aprites ekonomikas rīcības plāni (AERP) ir daļa no Komisijas aprites ekonomikas stratēģiskā satvara (sk. [2. attēlu](#)). Minētie plāni ietver četru veidu darbības, un tās ir:

- o pareiza tiesiskā regulējuma nodrošināšana (piemēram, direktīvas, īstenošanas regulas);
- o transversāli pasākumi, ar ko izveido rīcībpolitikas ievirzi (šajā ziņojumā saukti par “veicināšanas pasākumiem”) tādās jomās kā inovācija un ieguldījumi (piemēram, horizontālu testēšanas shēmu izstrāde), lai veicinātu pāreju uz aprites ekonomiku;
- o ES finansējuma piešķiršana projektiem, kas paātrina virzību uz apritīgumu; kā arī

¹¹ Komisijas priekšlikums direktīvai par rūpnieciskajām emisijām, [COM\(2022\) 156](#).

¹² [Direktīva 2011/65/ES](#) par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās.

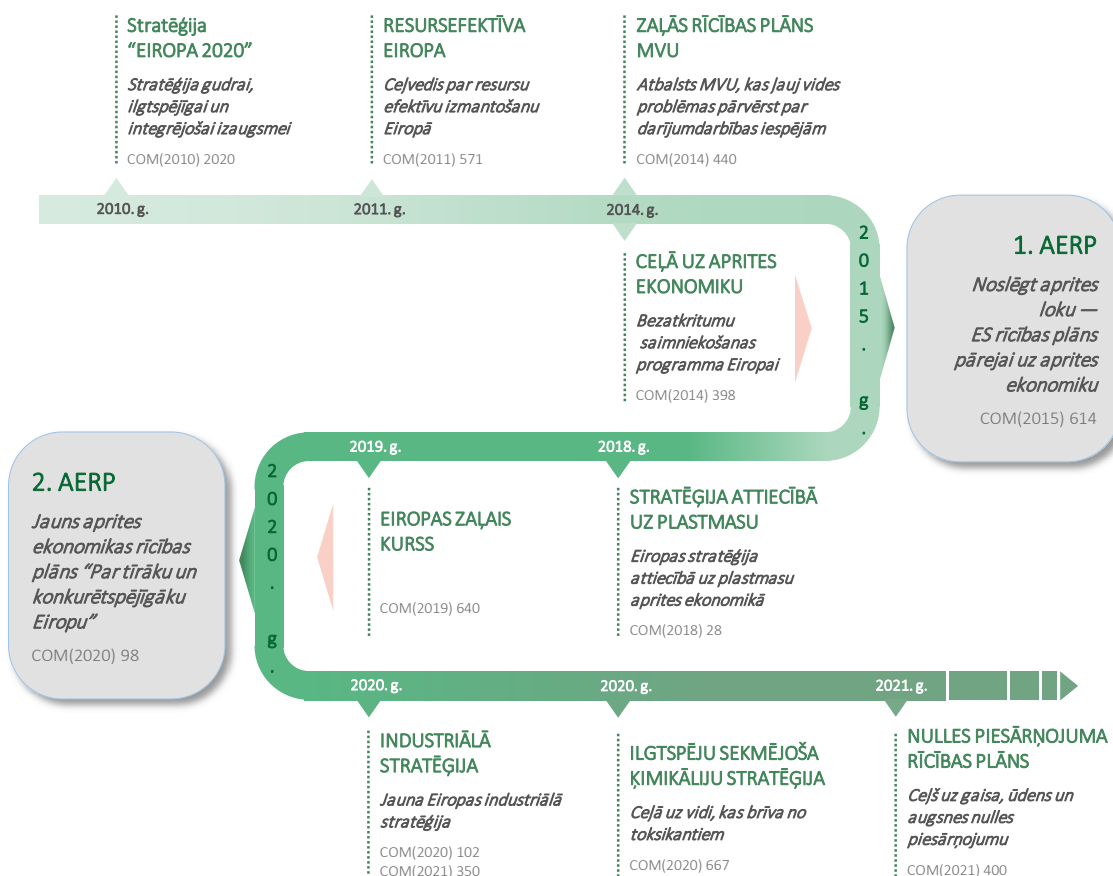
¹³ [Regula \(EK\) Nr. 1907/2006](#), kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru.

¹⁴ [Direktīva \(ES\) 2022/2380](#) par tiesību aktu saskaņošanu attiecībā uz radioiekārtu pieejamību tirgū.

¹⁵ Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam, [COM\(2023\) 62](#).

- o ES virzības uz aprites ekonomiku uzraudzība.

2. attēls. ES aprites ekonomikas stratēģiskais satvars

Avots: ERP.

10 Komisija 2015. gadā nāca klajā ar savu pirmo aprites ekonomikas rīcības plānu (1. AERP)¹⁶, kurā ietvertas 54 konkrētas darbības 2020. gadā, reaģējot uz Eiropas zaļo kursu¹⁷, Komisija pieņēma otro AERP (2. AERP)¹⁸. Šis plāns ir balstīts uz pirmo AERP un ietver vēl 35 darbības apritīgākas ekonomikas atbalstam. Otrajā AERP arī noteikts mērķis līdz 2030. gadam "divkāršot apritīgo materiālu izmantošanas rādītājus" Eiropas Savienībā (apritīgie materiāli ir tādi materiāli, kas ir reciklēti un no jauna integrēti ekonomikā).

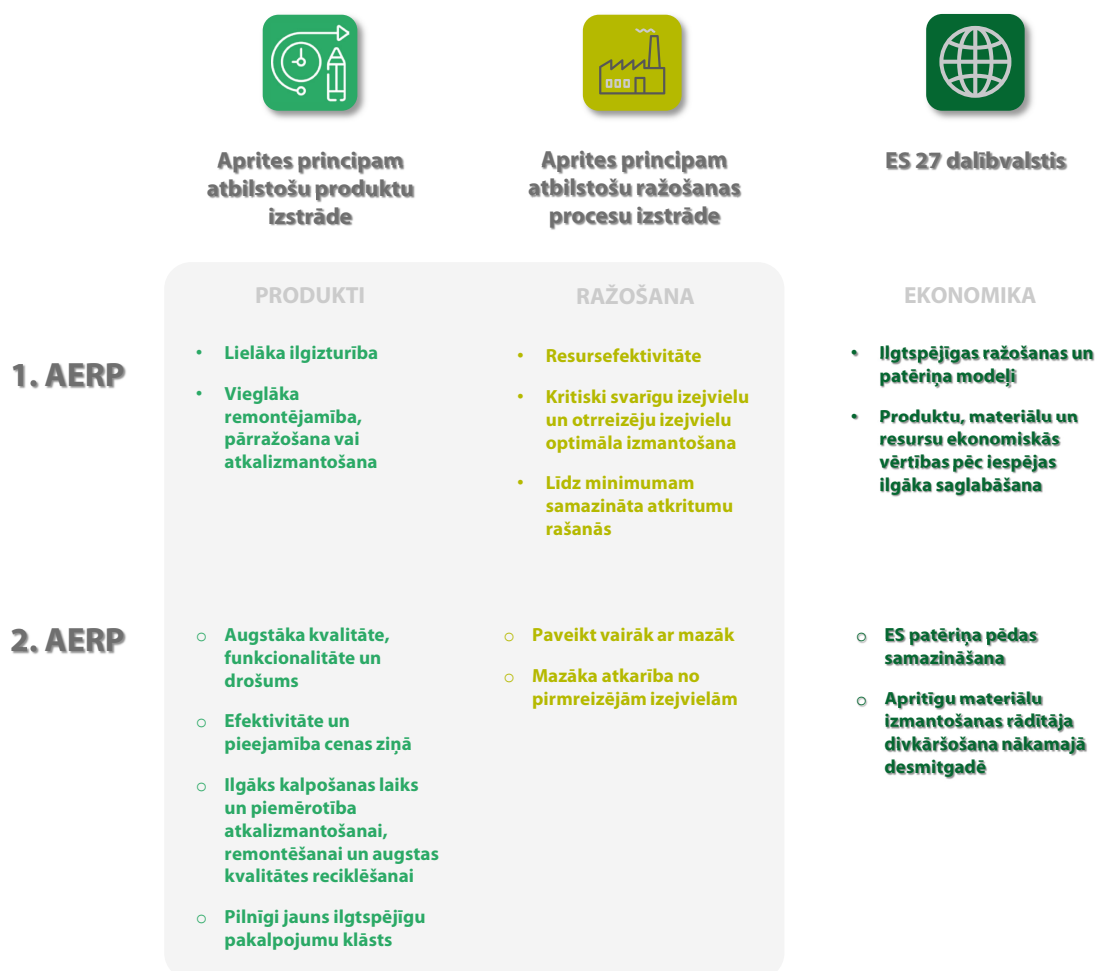
¹⁶ Komisijas rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku (1. AERP), COM(2015) 614.

¹⁷ Eiropas zaļais kurss, COM(2019) 640.

¹⁸ Komisijas otrais aprites ekonomikas rīcības plāns (2. AERP), COM(2020) 98.

11 Gan pirmais, gan arī otrais AERP atbalsta pāreju uz aprites ekonomiku, veicinot ilgtspējīgu ražošanu, patēriņu un resursefektivitāti uzņēmumu un iedzīvotāju labā. Rīcības plānos ir noteikti mērķi attiecībā uz aprites principam atbilstošu produktu un ražošanas procesu izstrādi (šajā ziņojumā saukti par “AERP mērķiem”, sk. **3. attēlu**). No abos rīcības plānos ietvertajām 89 darbībām gandrīz ceturtda daļa darbību (21) ir vērstas uz izstrādes un ražošanas posmiem un aptver visus četrus iepriekš **09.** punktā minētos darbību veidus. Plašāks apraksts sniegts **II pielikumā**.

3. attēls. Pirmais un otrais aprites ekonomikas rīcības plānā noteiktie mērķi attiecībā uz aprites principam atbilstīgu izstrādi un pāreju uz aprites ekonomiku Eiropas Savienībā

Avots: ERP, pamatojoties uz paziņojumiem par pirmo un otro AERP.

12 Pirmajā AERP Komisija noteica, ka kohēzijas politikas ietvaros būtu jāfinansē vietējā un reģionālā līmeņa projekti, lai sekmētu atkritumu rašanās novēršanu. 2014.–2020. gada periodā Komisija no kohēzijas politikas fondiem, galvenokārt no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), kā arī no citiem ES fondiem, kurus pārvalda tieši (piemēram, no pamatprogrammas “Apvārsnis 2020”, programmas *LIFE* un no Uzņēmumu konkurētspējas un mazo un vidējo uzņēmumu programmas (*COSME*)) un netieši (piemēram, no Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) un no ES finansējuma novatoriem (*InnovFin*)), aprites ekonomikai darīja pieejamu ES finansējumu vairāk kā 10 miljardu EUR apmērā.

13 Atbildība par pirmā un otrā AERP īstenošanu ir vienīgi Komisijai. Par pirmā AERP īstenošanas koordinēšanu un uzraudzību bija atbildīgs Vides ģenerāldirektorāts (ENV ĢD) un lekšējā tirgus un rūpniecības, uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu ģenerāldirektorāts (GROW ĢD) Komisijas Ģenerālsekretariāta uzraudzībā. Attiecībā uz otro AERP atbildību par koordinēšanu un uzraudzību pārņēma ENV ĢD.

14 Ne pirmais, ne arī otrais AERP dalībvalstīm nav saistoši, un tām netiek prasīts izstrādāt savas nacionālās aprites ekonomikas stratēģijas. Tomēr rīcības plānos ir iekļauti tiesību aktu priekšlikumi, kas pēc to īstenošanas paredzēs saistošus nosacījumus. Komisija ir norādījusi, ka, “lai padarītu aprites ekonomiku reālu, būs vajadzīga ilgtermiņa iesaiste visos līmeņos — no dalībvalstīm, reģioniem un pilsētām līdz uzņēmumiem un iedzīvotājiem”¹⁹.

---

¹⁹ Pirmais AERP, 3. lpp.

Revīzijas tvērums un pieeja

15 Veicot revīziju, vērtējām, vai Komisijas aprites ekonomikas rīcības plāni un jo īpaši darbības, kas saistītas ar aprites principam atbilstošu produktu un ražošanas procesu izstrādi (šajā ziņojumā — “aprites principam atbilstoša izstrāde”), ir efektīvi ietekmējuši aprites ekonomikas pasākumus dalībvalstīs. Konkrēti, mēs pārbaudījām, vai

- o aprites ekonomikas pasākumi dalībvalstīs kopš 2015. gada ir palielinājušies;
- o pirmajā aprites ekonomikas rīcības plānā paredzētie aprites principam atbilstošu izstrādi veicinoši pasākumi ir efektīvi sekmējuši dalībvalstu pāreju uz aprites ekonomiku;
- o Komisija ir efektīvi mobilizējusi ES finansējumu, lai atbalstītu AERP mērķu sasniegšanu, jo īpaši attiecībā uz izstrādi un ražošanu.

16 Mūsu veiktā revīzija aptver laikposmu no 2014. līdz 2022. gadam. Mēs koncentrējamies uz pirmo AERP, jo mūsu revīzijas laikā bija pārāgri vērtēt otrā AERP darbības. Revīzija aptvēra 11 no 21 darbības, kas bija paredzētas pirmajā AERP saistībā ar aprites principam atbilstošu izstrādi (sk. [4. attēlu](#) un [II pielikumu](#)). Mēs izslēdzām AERP darbības, kas saistītas ar pareiza tiesiskā regulējuma nodrošināšanu, jo vairākos priekšlikumos ierosinātie tiesību akti mūsu revīzijas laikā vēl nebija pieņemti (sk. [07.](#) un [08.](#) punktu).

4. attēls. Mūsu revīzijas tvērumā iekļautās pirmā AERP darbības

Avots: ERP.

17 Mēs pārbaudījām dokumentus un iztaujājām darbiniekus no tiem Komisijas ģenerāldirektorātiem, kuri bija iesaistīti AERP īstenošanā, kā arī *Eurostat* un Eiropas Investīciju bankas (EIB) darbiniekus. Mēs iztaujājām arī attiecīgās ieinteresētās personas starptautiskā un dalībvalstu līmenī (tostarp uzņēmumu pārstāvjus), lai ar faktiem apstiprinātu mūsu veikto dalībvalstu sniegto dokumentu un informācijas analīzi.

18 Vērtējot kohēzijas politikas fondus, mēs koncentrējāmies uz ERAF kā galveno finansējuma avotu mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) pārejai uz aprites ekonomiku. Mēs izraudzījāmies trīs dalībvalstis, proti, Īriju, Nīderlandi un Poliju, lai novērtētu to virzību uz aprites ekonomiku, to plānoto ERAF finansējumu un stratēģiskās prioritātes. Veicot atlasī, mēs balstījāmies uz minēto valstu progresu pārejā uz aprites ekonomiku (apritīguma rādītājs) un to plānoto ERAF finansējumu, kā arī uz to, vai valstīm bija nacionālā aprites ekonomikas stratēģija, lai nodrošinātu katram no šiem kritērijiem piemērotu kombināciju. Mēs pārbaudījām valsts stratēģijas, politikas dokumentus un īstenošanas plānus, kā arī to 2014.–2020. gada un 2021.–2027. gada ERAF programmas un nacionālos atveseļošanas un noturības plānus (ja tie bija pieejami). Mēs tiešsaistē iztaujājām dalībvalstu iestādes un atlasīto projektu atbalsta saņēmējus.

19 No projektu saraksta, ko iesniedza vadošās iestādes atlasītajās dalībvalstīs, mēs izvēlējāmies piecus ERAF projektus, kuriem, mūsaprāt, piemita liels potenciāls veicināt aprites principam atbilstošu izstrādi (pa diviem projektiem Nīderlandē un Polijā un viens projekts Īrijā). Mēs pārbaudījām arī trīs pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” projektus, trīs *COSME* projektus, vienu *LIFE* projektu un vienu ESIF projektu. Mūsu mērķis bija novērtēt šo projektu atbilstību un to, kādā mērā tie palīdzēja sasniegt gan vispārējos AERP mērķus, gan arī mērķus, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi.

20 Gatavojoties revīzijai, mēs veicām visu ERAF vadošo iestāžu ES aptauju par kohēzijas politikas finansējumu aprites ekonomikas mērķiem. Mēs izmantojām šī aptaujas rezultātus, lai veiktu ERAF izdevumu papildu analīzi trīs atlasītajās dalībvalstīs. Mēs izmantojām arī konstatējumus, kas izdarīti mūsu 2020. gada īpašajā ziņojumā par ekodizainu un energomarķējumu²⁰, mūsu 2022. gada īpašajā ziņojumā par sinerģiju starp pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” un kohēzijas politikas finansējumu²¹ un mūsu 2023. gada apskatā par ES rīcību saistībā ar bīstamajiem atkritumiem²². Sagatavojot ieteikumus, mēs ņēmām vērā arī secinājumus, kas izklāstīti mūsu 2021. gada īpašajā ziņojumā par uz sniegumu balstītu finansēšanu kohēzijas politikā²³.

21 Mūsu ziņojuma mērķis ir palīdzēt risināt pastāvīgu problēmu Eiropas Savienībā, proti, mazināt saimniecisko darbību ietekmi uz vidi. Mūsu ziņojumam būtu jāpalīdz Komisijai labāk uzraudzīt pāreju uz aprites ekonomiku un mērķtiecīgāk virzīt ES finansējumu aprites principam atbilstoši izstrādei, kas ir efektīvākais risinājums pārejai uz aprites ekonomiku.

---

²⁰ [Īpašais ziņojums 01/2020](#) “ES rīcība ekodizaina un energomarķējuma jomā: nozīmīgs devums energoefektivitātes uzlabošanā, ko mazina ievērojama kavēšanās un neatbilstība”.

²¹ [Īpašais ziņojums 23/2022](#) “Sinerģijas starp pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” un Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem: pilns potenciāls vēl nav izmantots”.

²² [Apskats 02/2023](#) “ES rīcība saistībā ar pieaugošo bīstamo atkritumu daudzumu”.

²³ [Īpašais ziņojums 24/2021](#) “Uz sniegumu balstīta finansēšana kohēzijas politikā: vērtīgas ieceres, bet 2014.–2020. gada periodā šķēršļi saglabājās”.

Apsvērumi

Dalībvalstis pievērš arvien lielāku vērību aprites ekonomikai, taču virzība ir lēna un ir problēmas uzraudzības jomā

22 Mēs pārbaudījām:

- o dalībvalstu virzību uz aprites ekonomiku, kā arī to, vai pēc pirmā AERP publicēšanas 2015. gadā tā ir paātrinājusies;
- o vai Komisijas rīcības plāni (1. AERP un 2. AERP) un jo īpaši darbības saistībā ar aprites principam atbilstošu izstrādi ir ietekmējuši dalībvalstu stratēģijas un plānus, lai panāktu to atbilstību ES prioritātēm; kā arī
- o vai Komisija, lai atvieglotu turpmāko ES rīcībpolitiku plānošanu, ir ieviesusi pilnīgu un visaptverošu uzraudzības sistēmu ar mērķi novērtēt dalībvalstu progresu to pārejā uz aprites ekonomiku.

Dalībvalstu virzība uz aprites ekonomiku ir lēna

23 Pirmais AERP paredzēja uzdevumu Komisijai izveidot uzraudzības sistēmu, lai varētu novērtēt ES pāreju uz aprites ekonomiku (sk. 15. darbību *II pielikumā*). Veidojot minēto sistēmu, tika izmantoti *Eurostat* un citu oficiālu avotu dati. Sistēma tika izveidota 2018. gadā, un tajā bija iekļauts apritīgo materiālu izmantošanas rādītājs (sk. arī **29.–32.** punktu).

24 Minētais rādītājs, kas zināms arī kā apritīguma rādītājs, mēra reciklēto un ekonomikā no jauna integrēto materiālu īpatsvaru. Dažas starptautiskās organizācijas²⁴ un valstu iestādes to uzskata par rādītāju valstu vispārējā virzībā uz aprites ekonomiku. Komisija pati izmantoja šo rādītāju, lai noteiktu otrā AERP mērķi 2030. gadam (sk. **10.** punktu) un savos ikgadējos ziņojumos par valstīm parādītu dalībvalstu panākumus ar pāreju uz aprites ekonomiku saistīto mērķu sasniegšanā.

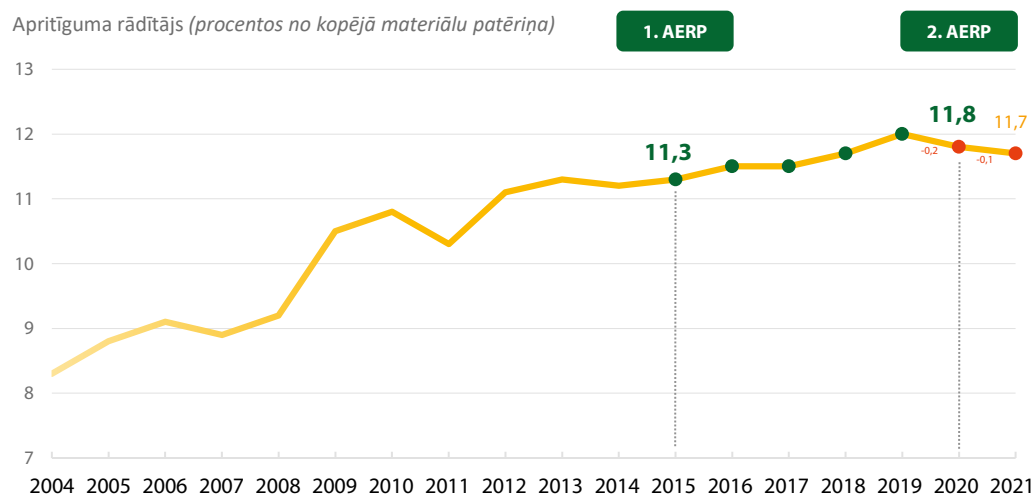
²⁴ Piemēram, ESAO, *“The OECD Inventory of Circular Economy indicators”*, 2021; Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisija (UNECE).

25 Eurostat bija apkopojis ES apritīguma līmeni kopš 2018. gada un spēja aprēķināt šo līmeni retrospektīvi, sākot no 2004. gada. **5. attēlā** redzams, ka laikposmā no 2015. līdz 2021. gadam visu ES dalībvalstu (ES 27 dalībvalstis) vidējais apritīguma rādītājs paaugstinājās tikai par 0,4 procentpunktiem. Lai gan Komisijas otrā AERP mērķis ir līdz 2030. gadam divkārtot 2020. gada apritīguma rādītāju, faktiskais apritīguma rādītājs kopš 2019. gada ir pat nedaudz pazeminājies. ES 2021. gada apritīguma rādītājs 11,7 % ir augstāks par jaunāko globālo apritīguma rādītāju, kas ir 7,6 % un ir pazeminājies no 9,1 % 2018. gadā²⁵.

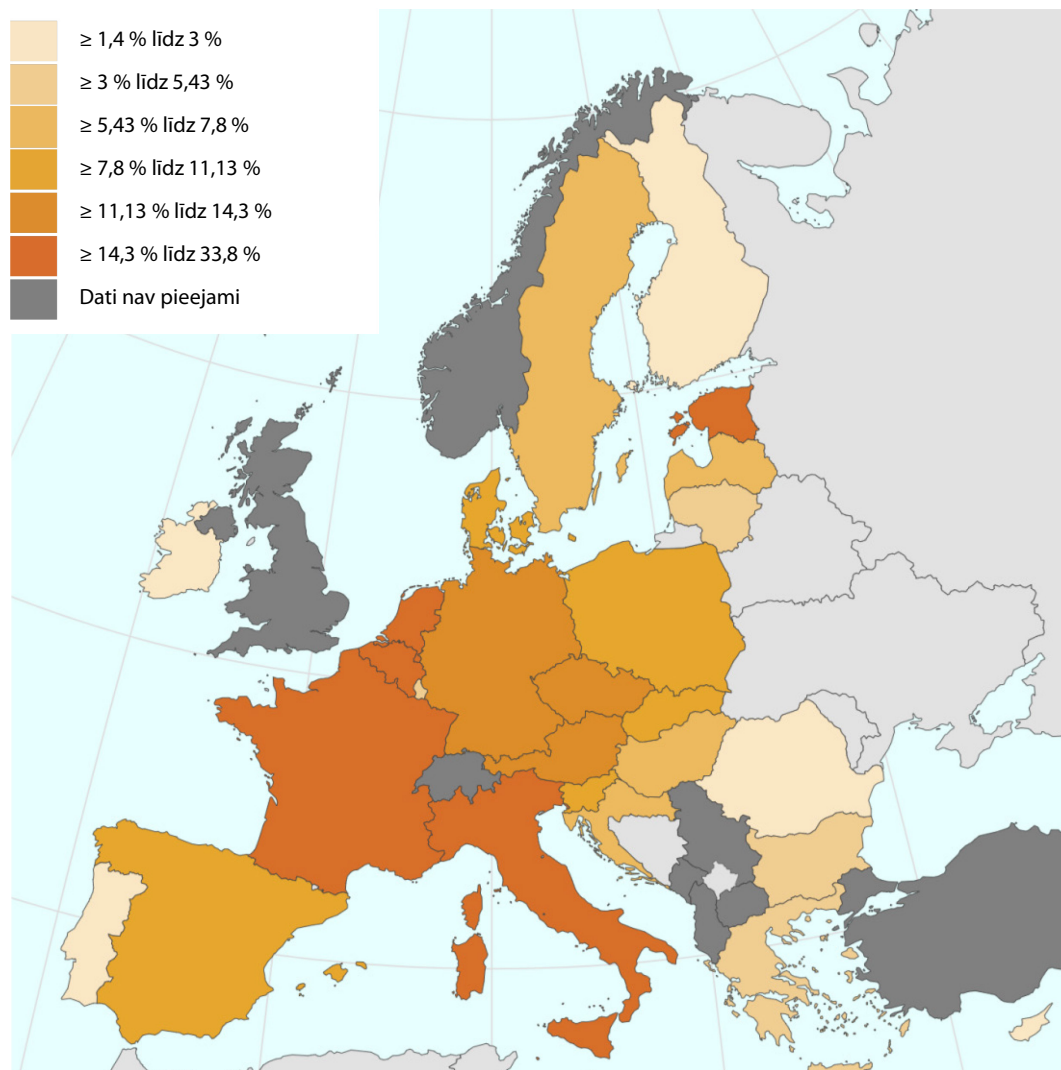
---

²⁵ Circle Economy, “*The circularity gap report 2023*”, Amsterdamā.

5. attēls. ES 27 dalībvalstu virzība uz aprites ekonomiku

2021

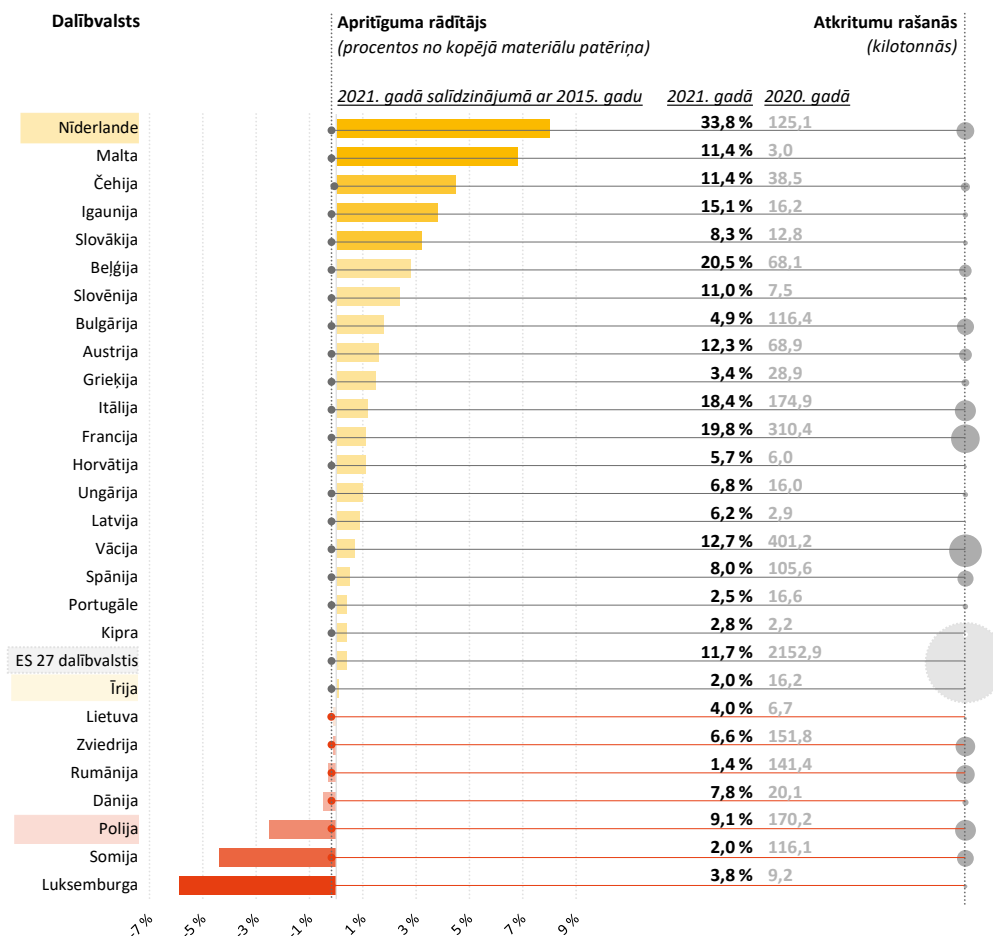

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datiem par apritīgu materiālu izmantošanas rādītāju. Karšu dizains: Eurostat.

26 5. attēlā arī redzams, ka apritīguma rādītājs dalībvalstīs būtiski atšķiras – dažas dalībvalstis reciklētos materiālus izmanto daudz reižu vairāk nekā citas.

6. attēlā redzams katras dalībvalsts progress laikposmā no 2015. līdz 2021. gadam un radīto atkritumu daudzums. Septiņās dalībvalstīs, tostarp vienā dalībvalstī, kuru vērtējām padziļināti (Polija), minētajā periodā rādītāji pazeminājās.

6. attēls. Dalībvalstu virzība uz aprites ekonomiku 2015.–2021. gadā

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* datiem par apritīgo materiālu izmantošanas rādītāju un atkritumu rašanos.

Pirmais AERP ietekmēja dalībvalstu aprites ekonomikas stratēģijas

27 Pirmajā AERP nebija noteikta prasība dalībvalstīm izstrādāt aprites ekonomikas stratēģiju. Tomēr Komisija mudināja dalībvalstis izstrādāt un pieņemt pasākumus un/vai stratēģijas, lai papildinātu pirmo AERP un veicinātu tā īstenošanu. Mēs pārbaudījām, vai dalībvalstu pāreja uz aprites ekonomiku bija paātrinājusies atbilstīgi Padomes cerībām attiecībā uz pirmo AERP²⁶. Līdz 2022. gada jūnijam gandrīz visas ES dalībvalstis bija izstrādājušas vai izstrādāja nacionālo aprites ekonomikas stratēģiju (sk. [7. attēlu](#)). Lielākā daļa no tām tika pieņemtas pēc 2016. gada. Dažas dalībvalstis bija izstrādājušas pat reģionālā vai pilsētu līmeņa stratēģijas.

---

²⁶ Padomes secinājumi par ES aprites ekonomikas rīcības plānu, [paziņojums presei Nr. 367/16](#), 2. punkts.

veidotāji atzina, ka gan pirmais, gan arī otrais AERP bija ietekmējis to stratēģijas un pamatā esošās darbības.

1. izcēlums

Īrijas, Nīderlandes un Polijas aprites ekonomikas stratēģijas

Nīderlandes stratēģijā, kas pieņemta 2016. gada rudenī, ir izvirzīti mērķi līdz 2030. gadam par 50 % samazināt pirmreizējo izejvielu izmantošanu un līdz 2050. gadam izveidot pilnīgu aprites ekonomiku. Tā aptver aprites ekonomikas visu posmu aspektus, tostarp aprites principam atbilstošu izstrādi, un tajā iekļautas tiešas atsauces uz pirmo AERP.

Polijā 2019. gada *Aprites ekonomikas ceļvedis* ietvēra darbības, kas attiecas uz aprites ekonomikas izstrādes un ražošanas posmiem, pamatojoties uz pirmo AERP. Polijas valdība 2022. gada jūlijā pieņēma savu jauno *Produktivitātes stratēģiju*, kuras mērķis ir virzīt turpmāko atbalstu pārejai uz aprites ekonomiku Polijā. Lai novērtētu pāreju, valdība nolēma uzraudzīt rādītājus, kas atšķirās no Komisijas izmantotajiem rādītājiem (piemēram, resursu produktivitātes rādītāju).

Īrijas valdība 2020. gadā pieņēma *Rīcības plānu atkritumu apsaimniekošanas jomā pārejai uz aprites ekonomiku* – ceļvedi atkritumu apsaimniekošanas plānošanai un atkritumu apsaimniekošanai. Tā galvenie mērķi bija koncentrēt uzmanību uz kaitīgo atkritumu aizvākšanu vai plānošanu un produktu un preču aprites cikla pagarināšanu, tos atkalizmantojot, lai primāri novērstu atkritumu rašanos. Valdība 2021. gada decembrī pieņēma *Valdības aprites ekonomikas stratēģiju*, tostarp mērķi līdz 2030. gadam palielināt Īrijas apritīguma rādītāju virs ES vidējā rādītāja.

Komisijas uzraudzības sistēma ir nepilnīga

29 Pirmā AERP 15. darbības mērķis bija izveidot sistēmu, ar ko uzraudzīt galvenās tendences un modeļus ar mērķi laikā gaitā izprast aprites ekonomikas dažādos elementus, palīdzēt noteikt panākumu atslēgu dalībvalstīs un izvērtēt rīcības pietiekamību.

30 Komisija pirmo uzraudzības sistēmas versiju iesniedza 2018. gada janvārī un kopš tā laika to regulāri atjaunina. Tajā ir desmit rādītāji (sk. [III pielikumu](#)), ar kuriem mēra progresu četrās jomās: 1) ražošana un patēriņš, 2) atkritumu apsaimniekošana, 3) otrreizējās izejvielas un 4) konkurētspēja un inovācija. Mēs konstatējam, ka nav konkrētu rādītāju, kas attiektos uz aprites principam atbilstošu produktu izstrādi.

31 Arī ieinteresētās iestādes, piemēram, Eiropas Parlaments²⁷ un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja²⁸, norādīja uz to, ka trūkst īpašu, ar izstrādi saistītu rādītāju. Eiropas Vides aģentūra ir norādījusi²⁹, ka sistēmā trūkst rādītāju attiecībā uz produktu vērtības saglabāšanu. Aģentūra kopš 2020. gada³⁰ tās iniciatīvas “Aprite rādītāju laboratorija” ietvaros pēta jaunus izstrādes novērtēšanas veidus, tostarp rādītāju izmantošanu. Iztaujāšanās, ko veicām trīs dalībvalstīs, arī ieguvām atbildes, ka ir svarīgi iekļaut rādītājus, kuri saistīti ar produktu izstrādi. Viņuprāt, uz atkritumiem vērsta sistēma ir piemērota drīzāk lineārai, nevis aprites ekonomikai.

32 Mūsu revīzijas laikā Komisija pārskatīja savu aprites ekonomikas uzraudzības sistēmu. Tomēr revīzijas laikā mums iesniegtā projekta jaunie rādītāji pilnībā nenovērs nepilnības, kuras konstatējām attiecībā uz aprites principam atbilstošu produktu izstrādi. Turklāt Pētniecības ģenerāldirektorāts (RTD ĢD) ir izvēlējies pētniecības projektu, ko finansē no pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropai”, lai izstrādātu un pārbaudītu alternatīvus rādītājus, ar kuriem mēra progresu pārejā uz aprites ekonomiku. Šis projekts ar ES finansējumu 850 000 EUR apmērā ir izstrādāts, lai apvienotu jaunākās atziņas vides statistikas jomā, lai izsekotu apriti visos līmeņos un noteiktu rīcībpolitikas kritērijus, tostarp finansēšanas kritērijus. Komisija ir sākusi pētīt sinerģijas ar tās pašreizējo uzraudzības sistēmu.

---

²⁷ Eiropas Parlamenta rezolūcijas priekšlikuma projekts, kas iesniegts saskaņā ar Reglamenta 133. pantu, par aprites ekonomikas uzraudzības sistēmu, [B8-0000/2018](#), 3. punkts.

²⁸ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par Komisijas aprites ekonomikas uzraudzības sistēmu, [NAT/722-EESC-2018-00464](#), 3.3. punkts.

²⁹ Eiropas Vides aģentūras brifings par aprites ekonomikas uzraudzību, [Nr. 23/2021](#).

³⁰ Belladžo deklarācija “Aprites ekonomikas uzraudzības principi”, 2020.

Ir iegūti ierobežoti pierādījumi tam, ka pirmā AERP veicināšanas pasākumi būtu efektīvi sekmējuši dalībvalsts pāreju uz aprites ekonomiku

33 Mūsu revīzijas tvērumā iekļautās pirmā AERP 11 darbības ietvēra sešus veicināšanas pasākumus aprites principam atbilstošas izstrādes atbalstam (sk. darbību sarakstu *II pielikumā*). Komisija plānoja:

- novērtēt plānotās novecošanās neatkarīgas testēšanas programmas iespējamību (5. darbība);
- izveidot labāku zināšanu bāzi un palielināt atbalstu MVU attiecībā uz tādu bīstamu vielu aizstāšanu, kuras rada ļoti lielas bažas (6. darbība);
- izveidot atvērtu Eiropas tehnoloģisko infrastruktūru tīklu MVU ar mērķi integrēt progresīvas ražošanas tehnoloģijas to ražošanas procesos (7. darbība);
- virzīt aprites ekonomiku Eiropas Savienībā, izmantojot labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsauces dokumentus (LPTP atsauces dokumenti) (8. darbība);
- apsvērt, kā palielināt ES vides vadības un audita shēmas (*EMAS*) un vides tehnoloģiju verifikācijas (VTV) izmēģinājuma programmas efektivitāti un paplašināt to izmantošanu (9. darbība); kā arī
- sadarboties ar ieinteresētajām personām pirmā AERP īstenošanā, izmantojot esošos forumus galvenajās nozarēs (10. darbība).

34 Mēs izvērtējam katru no šīm darbībām, apvienojot ceturto un piekto darbību, lai noteiktu, vai tās atbilda pirmā AERP aprites ekonomikas mērķiem un vai tās deva rezultātus, kas sekmēja dalībvalstu pāreju uz aprites ekonomiku.

Komisija secināja, ka nav iespējams konstatēt plānotu novecošanos

35 Plānotā novecošanās ir produkta lietderīgās izmantošanas laika mākslīga ierobežošana izstrādes posmā, lai produkts pēc iepriekš noteikta perioda novecotu. Šādu produktu aizstāšanai ir nepieciešami papildu resursi, enerģija utt. Plānotās novecošanās novēršana noteikti atbilst pirmā AERP mērķiem attiecībā uz aprites principam atbilstošu produktu izstrādi. Reaģējot uz Padomes un Eiropas Parlamenta pastāvīgo interesi, Komisija noteica, ka līdz 2018. gadam tai jāizvērtē neatkarīgas testēšanas programmas iespējamība, lai atklātu plānotu novecošanos un cīnītos pret to.

36 Komisija 2017. gadā secināja, ka neviena *ex post* testēšanas shēma nevar precīzi noteikt plānoto novecošanos. Tā vietā Komisija nolēma izstrādāt citu shēmu, lai atklātu “priekšlaicīgu”, nevis “plānoto” novecošanos (t. i., shēmu, kas nav vērsta uz ražotāju ļaunprātīgu nodomu), piešķirot 5 miljonus EUR no pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” līdzekļiem. No diviem priekšlikumiem tika izraudzīts viens projekts no attiecīgā uzaicinājuma iesniegt minēto testēšanas shēmu, un plānotais ES ieguldījums bija 5 miljoni EUR.

37 Mēs pārbaudījām projekta dokumentāciju un iztaujājām tā atbalsta saņēmēju. Šīs revīzijas laikā projekts tika īstenots, un to bija paredzēts pabeigt 2023. gada aprīlī. Mēs novērojām, ka paredzētā testēšanas shēma aptvertu tādus aprites principam atbilstoša produktu izstrādes aspektus kā ilgizturība, remontējamība, pielāgojamība un modernizējamība četrās produktu grupās (veļas mazgājamās mašīnas, trauku mazgājamās mašīnas, viedie televizori un mobilie tālruņi). Tomēr minētā shēma neatklātu ražotāju ļaunprātīgu nodomu un tādējādi nebūtu atbilstīga pirmajai AERP attiecīgajai darbībai – “saistībā ar programmu “Apvārsnis 2020” sagatavot neatkarīgu testēšanas programmu, kas palīdzēs identificēt problēmas, kuras saistītas ar iespējamu plānotu morālu novecošanu”.

Bīstamo vielu aizvietošanai paredzētā atbalsta izmantošanas apmērs bija neskaidrs

38 ES radīto bīstamo atkritumu daudzums kopš 2004. gada ir nepārtraukti palielinājies³¹. Attiecībā uz šādu bīstamu vielu aizstāšanu Komisija finansēja divus COSME projektus (ar ES ieguldījumu 346 000 EUR apmērā), lai īstenotu šo pirmo AERP darbību MVU atbalstam. Abu projektu koncepcija atbilda AERP mērķiem ražot drošākus produktus. Minēto projektu mērķis bija veicināt un izplatīt paraugpraksi par dažu ķīmisko vielu aizstāšanu, uzlabojot “partnerību veidošanas iespēju datubāzi”, ko pārvalda Komisijas Eiropas Biznesa atbalsta tīkls. Komisija noteica arī septiņus citus LIFE finansētus atsevišķus projektus (ar ES ieguldījumu 8,2 miljonu EUR apmērā), kas saistīti ar bīstamu vielu aizstāšanu, tostarp trīs projektus (ar ES ieguldījumu 4,3 miljonu EUR apmērā), kas sākās pēc pirmā AERP publicēšanas (sk. 77. punktu un 5. izcēlumu).

³¹ Apskats 02/2023 “ES rīcība saistībā ar pieaugošo bīstamo atkritumu daudzumu”.

39 Atbalsta saņēmēji šo *COSME* projektu ietvaros ziņoja, ka visi rezultāti tika sasniegti. Tomēr šīs revīzijas laikā mēs neguvām pierādījumus tam, ka projektu ietvaros sniegtie ieteikumi ciešākai sadarbībai ir īstenoti vai ka tie ir veicinājuši to, ka MVU vai citas ieinteresētās personas plašāk izmanto datubāzi, lai ražotu drošākus produktus.

Projektu devums, ar ko atbalstīja piekļuvi progresīvām ražošanas tehnoloģijām, bija ierobežots

40 Saskaņā ar pirmo AERP Komisija plānoja atbalstīt MVU piekļuvi inovatīvām tehnoloģijām. Tā finansēja divus projektus šīs pirmā AERP darbības īstenošanai gan attiecībā uz tiešsaistes platformām, gan arī atbalstu MVU to ražošanas procesu uzlabošanai. Pirmais projekts tika finansēts programmā “Apvārsnis 2020” (ES ieguldījums – 4,9 miljoni EUR), savukārt otrais projekts – saskaņā ar *COSME* pakalpojumu līgumu (ES ieguldījums – 2 miljoni EUR). Abi projekti tika pabeigti, kā plānots, un visi to rezultāti tika paziņoti kā sasniegti.

41 Abi projekti aptvēra tādas tehnoloģijas, kas atbalsta pirmā AERP mērķus attiecībā uz aprites principam atbilstošu ražošanas procesu izstrādi. Lai gan tīras tehnoloģijas (pirmais projekts) un progresīvas ražošanas tehnoloģijas (otrais projekts) nav saistītas ar aprites principam atbilstošu produktu izstrādi, tās risināja jautājumus saistībā ar ilgtspējīgu resursu patēriņu un atkritumu rašanās samazināšanu ražošanas procesos.

42 Tomēr šie divi projekti aptvēra tikai nelielu skaitu MVU, un arī ierosināto tehnoloģisko risinājumu īstenošanas apmērs bija ierobežots. Saskaņā ar programmu “Apvārsnis 2020” finansētais projekts atbalstīja tikai 53 MVU, savukārt *COSME* projektā tikai 22 no 102 sākotnēji atbalstītajiem MVU nolēma pāriet uz galīgo īstenošanas posmu, uzsākot īstenot tikai 85 no 356 ierosinātajiem inovatīvajiem risinājumiem.

LPTP atsaucēs dokumentiem, EMAS un VTV bija neliela ietekme uz ražošanas procesu ilgtspēju

43 Pirmā AERP veicināšanas pasākumi ietvēra divas papildu darbības ar mērķi palielināt resursefektivitāti un samazināt atkritumu rašanos atbilstīgi pirmā AERP mērķiem attiecībā uz aprites principam atbilstošu ražošanas procesu izstrādi. Īstenojot vienu no šīm darbībām (8. darbība *II pielikumā*), Komisija nolēma izmantot LPTP atsaucēs dokumentus, lai, sākot ar 2016. gadu, veicinātu paraugpraksi vairākās rūpniecības nozarēs (sk. [2. izcēlumu](#)).

2. izcēlums

Labāko pieejamo tehnisko paņēmieni (LPTP) atsauces dokumenti un secinājumi

LPTP atsauces dokuments ir izstrādāts nolūkā izdarīt secinājumus par “labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem” rūpnieciskajos procesos, ko Komisija vēlāk publicē kā tās īstenošanas lēmumus. To mērķis ir novērst un kontrolēt rūpnieciskās emisijas un piesārņojumu. Minētie secinājumi ir juridiski saistoši, un dalībvalstu iestādēm tie jāņem vērā, kad tās nosaka vidiskā snieguma līmeņus dažām rūpniecības iekārtām un izsniedz attiecīgās atļaujas.

Šie LPTP atsauces dokumenti un secinājumi jau tika izmantoti, lai īstenotu 2010. gada Rūpniecisko emisiju direktīvu³².

44 Tomēr mēs konstatējam, ka 1. aprites ekonomikas rīcības plānā (no 2015. gada līdz 2019. gadam) Komisija iekļāva papildu norādījumus par aprites ekonomiku tikai astoņos LPTP atsauces dokumentos. Pārējie 15 LPTP atsauces dokumenti, kas šajā periodā bija jāpārskata, netika atjaunināti. Šie norādījumi nebija sistemātiski, jo tikai divi no astoņiem labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem ietvēra attiecīgus kvantitatīvus mērķrādītājus.

45 Otrajā AERP Komisija bija iecerējusi ar LPTP atsauces dokumentiem nodrošināt juridisko pamatu sistemātiskākam aprites ekonomikas aptvērumam un analīzei. Komisija šo juridisko pamatu piedāvāja savā jaunās rūpniecisko emisiju direktīvas priekšlikumā³³.

46 Otrās darbības mērķis bija izzināt, kā uzlabot vides vadības un audita shēmas (EMAS) un vides tehnoloģiju verifikācijas (VTV) programmas efektivitāti un izmantošanu (9. darbība *II pielikumā*). EMAS, kas tika ieviesta 1993. gadā³⁴, ir brīvprātīga ES vides vadības sistēma, kas nodrošina iespēju organizācijām izvērtēt savu vidisko sniegumu, kā arī ziņot par to un veikt uzlabojumus. Aprites ekonomikas

³² Direktīva (ES) 2010/75 par rūpnieciskajām emisijām.

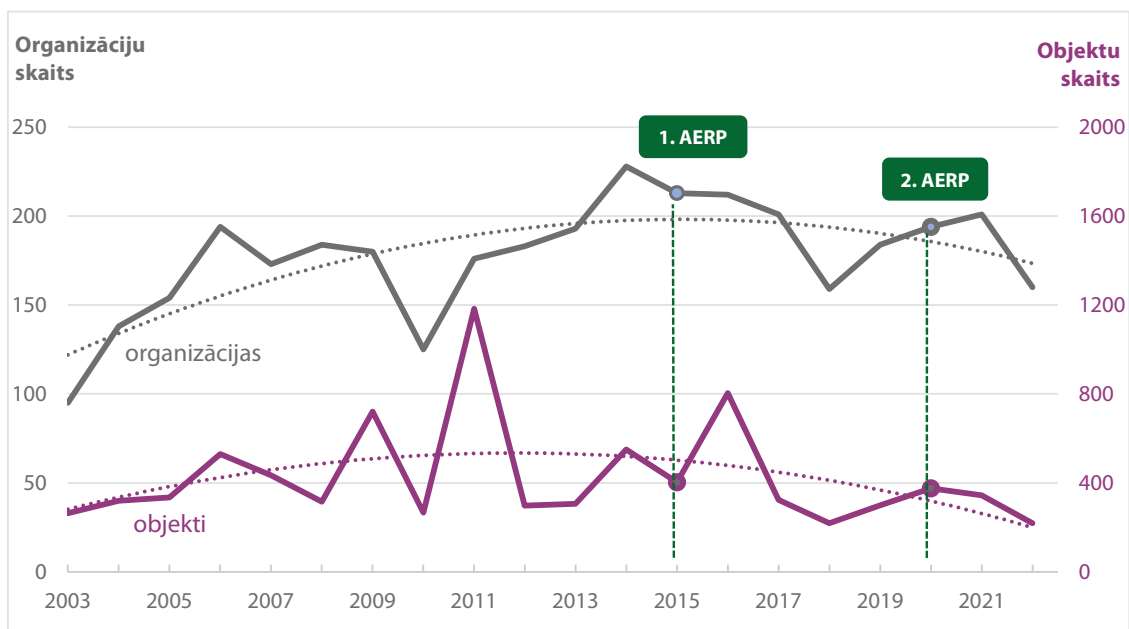
³³ Komisijas priekšlikums direktīvai, ar ko groza 2010. gada Direktīvu (ES) 2010/75 par rūpnieciskajām emisijām, COM(2022) 156.

³⁴ Regula (EEK) Nr. 1836/93 par EMAS, kas pārskatīta ar Regulu (EK) Nr. 761/2001 – “EMAS II” – un ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 – “EMAS III”.

kontekstā *EMAS* veicina resursefektivitāti. Lai gan shēma tika ieviesta ar ES regulu, organizācijām reģistrācija ir brīvprātīga.

47 Ar pirmo AERP Komisija plānoja panākt plašāku *EMAS* izmantošanu. Tomēr laikposmā no 2016. līdz 2018. gadam un pēc 2020. gada jaunu reģistrāciju skaits samazinājās (sk. **8. attēlu**). 2022. gada decembrī *EMAS* reģistrēto organizāciju aktīvo objektu skaits bija 14 000, salīdzinot ar sākotnēji prognozētajiem 23 000 objektiem 2015. gadā³⁵. Lai gan reģistrēto organizāciju ieguvumus no *EMAS* vides jomā kopumā bija pozitīvs, tām bija grūtības samazināt savu radīto atkritumu apjomu un materiālu patēriņu, kas dažos gadījumos pat palielinājās³⁶.

8. attēls. *EMAS* jaunās reģistrācijas 2003.–2022. gadā

Avots: ERP, pamatojoties uz *EMAS* reģistra datiem.

48 Vides tehnoloģiju verifikācijas (VTV) programma ir ES brīvprātīgu pakalpojumu programma, kas izveidota, lai palīdzētu inovatīvām vides tehnoloģijām piekļūt tirgum. Komisija uzsāka programmu 2011. gadā³⁷, tā sāka darboties 2013. gadā, un programmu bija paredzēts īstenot līdz 2016. gadam (vēlāk to pagarināja līdz 2017. gadam). VTV nodrošināja iespēju MVU pārbaudīt to izstrādāto jauno

³⁵ Komisijas priekšlikums grozīt *EMAS* regulu, COM(2008) 402, 5. lpp.

³⁶ Komisijas veiktā pārbaude par atbilstību *EMAS* regulai, SWD(2017) 253, 29. lpp., 7.2.1. punkts.

³⁷ Komisijas paziņojums "Inovācija ilgtspējīgai nākotnei. Ekoinovācijas rīcības plāns (*Eco_AP*)", COM(2011) 899.

tehnoloģiju tehniskos un vidiskos raksturlielumus un tās sertificēt ar “verifikācijas paziņojumu”.

49 Ar pirmo AERP Komisija plānoja izpētīt, kā uzlabot VTV izmēģinājuma programmas efektivitāti un ieviešanu. Komisija savā 2020. gada izvērtējumā apzināja iespējas vienkāršot shēmu un pielikt pūles, lai to darītu zināmu tirgū. Kopumā tika uzsāktas 123 VTV verifikācijas un 47 tehnoloģijām tika sniegti verifikācijas paziņojumi, tostarp 15 tehnoloģijām ar materiālefektivitātes aspektiem, kuri bija saistīti ar aprites ekonomiku. Mēs neguvām pierādījumus tam, ka kāds no tiem faktiski būtu izmantots ražošanas procesos. 2022. gada novembrī pēc iekšējā novērtējuma Komisija nolēma pārtraukt darbu saistībā ar VTV programmu.

Komisija sadarbojās ar ieinteresētajām personām esošajos forumos

50 Lai sadarbotos ar ieinteresētajām personām esošajos forumos, Komisija un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2017. gada martā izveidoja Eiropas aprites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu platformu. Platformas mērķis bija uzlabot ieinteresēto personu mijiedarbību zināšanu, sadarbības un pieredzes jomā, kā arī noteikt šķēršļus un veicināt politikas dialogu par aprites ekonomiku. Tās darbības ietvēra politikas dialogu ikgadējās divu dienu konferencēs un informācijas par aprites ekonomiku sniegšanu platformas tīmekļa vietnē.

51 Komisija sarīkoja piecas ikgadējās konferences (izņemot 2021. gadu Covid-19 pandēmijas dēļ) un uzskatīja tās par nozīmīgākajiem ikgadējiem pasākumiem ar ieinteresēto personu līdzdalību. Mēs piedalījāmies 2022. gada marta pasākumā Briselē un konstatējām, ka tas noteikti bija vērsts uz ilgtspējīgiem produktiem, uzsverot aprites principam atbilstošas izstrādes nozīmi un gaidāmās izmaiņas tiesību aktos (sk. **07.** un **08.** punktu). Kad šie tiesību akti būs pieņemti, tie būs jāpiemēro dalībvalstīs, nodrošinot izpildi un mērķtiecīgu ES finansējumu, lai panāktu to paredzēto ietekmi. Attiecībā uz tīmekļa vietni mēs pārbaudījām, vai bija atjaunināta informācija par trīs dalībvalstu stratēģisko satvaru. Informācija nebija atjaunināta, un iemesls cita starpā bija tas, ka Komisija, lai sniegtu šo informāciju, bija atkarīga no dalībvalstu brīvprātīgās atgriezeniskās saites.

ES finansējums pārejas uz aprites ekonomiku atbalstam bija pieejams, bet aprites principam atbilstošai izstrādei to izmantoja maz

52 Mēs pārbaudījām, vai 2014.–2020. gada periodā ES finansējums bija piešķirts projektiem, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi un kas varētu veicināt pāreju uz aprites ekonomiku. Mēs pārbaudījām arī, vai Komisija veicināja pieejamo līdzekļu izmantošanu (tiešā, dalītā vai netiešā pārvaldībā) un vai atbalstītie projekti bija atbilstīgi. Visbeidzot, mēs pārbaudījām, vai Komisija varēja izsekot šādu projektu atbalstam piešķirtajam finansējumam un šo projektu devumam pirmā AERP vispārējo mērķu un mērķu, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi, sasniegšanā.

53 ES tiesību aktos par atkritumiem³⁸ uzsvērts, ka atkritumu rašanās novēršana ir efektīvākais veids, kā uzlabot resursefektivitāti un samazināt atkritumu ietekmi uz vidi”. Dalībvalstīm būtu pareizi jāizmanto ES ieguldījumi, piešķirot prioritāti atkritumu rašanās novēršanai (piemēram, izmantojot aprites principam atbilstošu izstrādi) saskaņā ar ES atkritumu hierarhiju. Pirmajā AERP precizēts, ka kohēzijas politikai jāfinansē projekti vietējā un reģionālā līmenī, lai veicinātu atkritumu rašanās novēršanu. Mūsuprāt, tāda pati prioritāte jāpiešķir fondiem, ko tieši un netieši pārvalda Komisija.

Komisija aprites ekonomikai paredzēja ievērojamu ES finansējumu

54 Komisija apņēmas veicināt dažādu ES finansēšanas instrumentu izmantošanu (sk. [12. punktu](#)), iekļaujot pirmā AERP darbības, kas saistītas ar mērķtiecīgu informēšanu par kohēzijas politikas fondiem un ESIF un inovāciju veicināšanu saskaņā ar programmu “Apvārsnis 2020” tematiskajā jomā “Rūpniecība 2020” (sk. 11.–14. darbību [II pielikumā](#)).

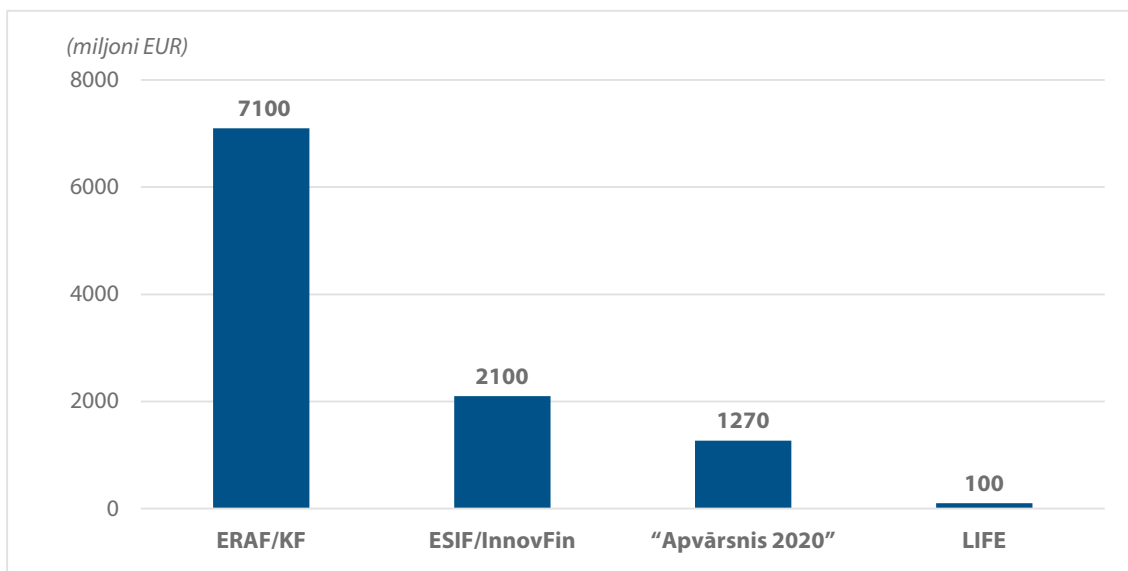
55 Saskaņā ar 2019. gada ziņojumu par pirmā AERP īstenošanu³⁹ ES 2016.–2020. gada periodā plānoja finansējumu vairāk kā 10 miljardu EUR apmērā pārejai uz aprites ekonomiku (ieguldījumiem inovācijā un atbalstam rūpnieciskās bāzes pielāgošanai). Lielākā daļa no šā finansējuma tika sniegta no kohēzijas politikas fondiem (ERAF un Kohēzijas fonds – sk. [9. attēlu](#) un [10. attēlu](#)). Kohēzijas fonds lielākoties finansēja vides projektus, kas saistīti ar ilgtspējīgu attīstību un enerģētiku,

³⁸ [Direktīva \(ES\) 2018/851](#) par atkritumiem un [Direktīva \(ES\) 2018/852](#) par iepakojumu un izlietoto iepakojumu.

³⁹ Komisijas paziņojums par pirmā AERP īstenošanu, [COM\(2019\) 190](#).

galvenokārt atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru, savukārt ERAF atbalstīja pētniecību un inovāciju un videi draudzīgus ražošanas procesus. Tāpēc mēs savā analizē galveno uzmanību pievēršām ERAF.

9. attēls. Plānotais ES finansējums aprites ekonomikai līdz 2020. gadam

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas 2019. gada ziņojumu par pirmā AERP īstenošanu.

Kohēzijas politikas finansējuma izmantošana aprites principam atbilstošas izstrādes projektiem bija ierobežota

56 Pirmajā AERP uzsvēta pētniecības un inovācijas iespēju nozīme aprites ekonomikā saskaņā ar kohēzijas politiku un paredzēts palīdzēt dalībvalstīm un reģioniem palielināt ES līdzekļu apguvi (11. darbība *II pielikumā*).

57 Kohēzijas politikas fondus kopīgi pārvalda Komisija un dalībvalstis. Tos reglamentē Kopīgo noteikumu regula (KNR). 2013. gadā pieņemtajā KNR 2014.–2020. gada periodam⁴⁰ nav konkrēti pieminēta aprites ekonomika. Tomēr saskaņā ar ERAF regulu⁴¹ divas no tās prioritātēm bija īpaši būtiskas ieguldījumiem, kas palīdzētu pāriet uz aprites ekonomiku: 1. punkta b) apakšpunkts – investīciju veicināšana produktu un pakalpojumu attīstībā; 6. punkta g) apakšpunkts – atbalsts rūpnieciskai pārejai uz resursu efektīvas izmantošanas ekonomiku, veicinot zaļo

⁴⁰ Regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par ERAF, ESF, KF, ELFLA un EJZF.

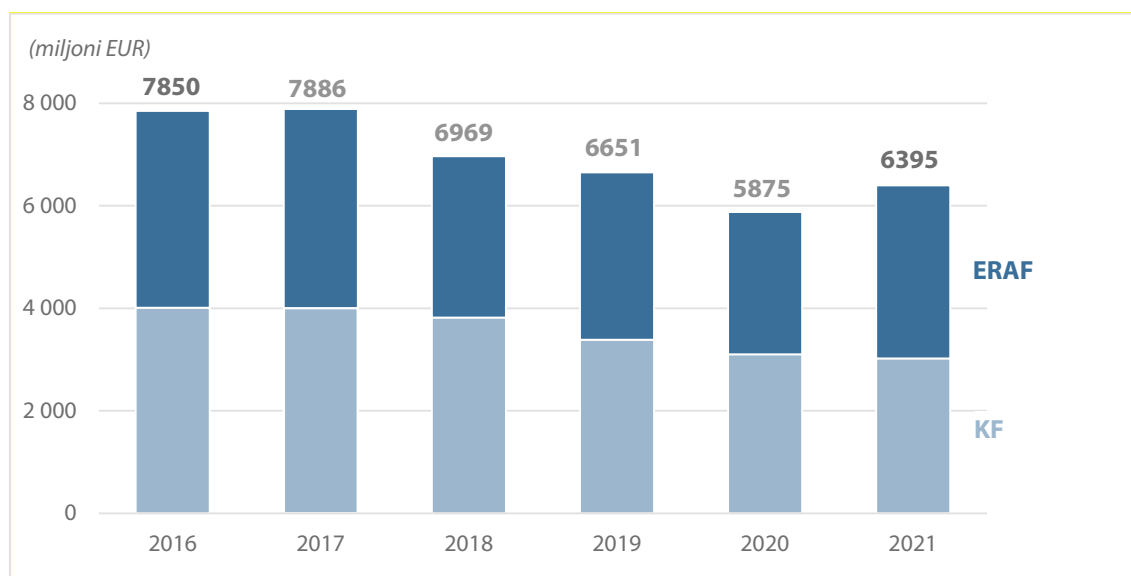
⁴¹ Regula (ES) Nr. 1301/2013 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un īpašiem noteikumiem attiecībā uz mērķi "Investīcijas izaugsmei un nodarbinātībai".

izaugsmi, ekoinovācijas un ekoloģisko raksturlielumu pārvaldību publiskajā un privātajā sektorā.

58 Tomēr Komisijas rīcībā nebija precīzas informācijas par finansējuma īpatsvaru, kas šajās divās (vai citās) ieguldījumu prioritātēs piešķirts ieguldījumiem aprites ekonomikas mērķiem (vai pat konkrētiem posmiem), jo regulās nebija prasīts, lai dalībvalstis sniegtu finanšu informāciju par piešķirumiem šīm ieguldījumu prioritātēm. Šajā sakarā nav konkrētas darbības kategorijas (jeb intervences jomas). Rezultātā Komisijai nav arī iespēju novērtēt, vai pirmā AERP darbību rezultātā ir palielinājušies plānotie ERAF izdevumi aprites ekonomikai.

59 Saskaņā ar Komisijas 2019. gada ziņojumu par pirmā AERP īstenošanu 75 % no plānotajiem kohēzijas politikas fonda izdevumiem aprites ekonomikai 7,1 miljardu EUR apmērā ir saistīti ar ES tiesību aktu īstenošanu atkritumu jomā. Mēs analizējam četras intervences jomas, ko Komisija izmantoja savā īstenošanas ziņojumā, lai noteiktu ar aprites ekonomiku saistītos pasākumus. Šī analīze parādīja, ka dalībvalstu plānotie izdevumi 2014.–2020. gada periodā pēc pirmā AERP pieņemšanas samazinājās par 19 %, bet 2016.–2021. gadā samazinājums bija 1,5 miljardi EUR (sk. [10. attēlu](#)).

10. attēls. 2014.–2020. gadam paredzētā kohēzijas politikas finansējuma, kas saistīts ar aprites ekonomiku, ikgadējs atjauninājums¹

¹ Pirmie ikgadējā atjauninājuma dati ir par 2016. gadu, kad ir pirmais gads pēc pirmā AERP publicēšanas, un tie atbilst informācijai par ieguldījumiem, kas izklāstīta Komisijas 2019. gada ziņojumā par pirmā AERP īstenošanu.

Avots: ERP analīze par dalībvalstu plānošanu, pamatojoties uz [Komisijas datiem](#).

60 Eiropas Parlaments 2018. gadā⁴² aicināja dalībvalstis labāk integrēt aprites ekonomiku savās darbības programmās un mudināja Komisiju palīdzēt tām šajā ziņā. Mūsu revīzijas laikā Komisija mums apstiprināja, ka tā ir sniegusi informāciju par iespēju izmantot kohēzijas politikas finansējumu šādā veidā, taču nav īpaši veicinājusi šādu ieguldījumu iekļaušanu dalībvalstu programmās. To atzina arī vadošās iestādes trijās dalībvalstīs, kuras mēs pārbaudījām. To darbības programmas tika pieņemtas pirms pirmā AERP publicēšanas, un, izņemot dažus gadījumus Nīderlandē, tajās nebija iekļauti uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus, kas būtu tieši saistīti ar aprites ekonomiku.

61 Ņemot to vērā, mēs nevarējām viegli identificēt ERAF finansētos projektus, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi. Trijās dalībvalstīs kopā ar vadošajām iestādēm, ko noteicām, mēs pārbaudījām vairāk nekā 1000 projektu 10 darbības programmās, kas bija saistīti ar aprites ekonomiku. Lielākā daļa šo projektu neietilpa četrās intervences jomās, ko Komisija izmantoja, lai uzraudzītu finansējumu aprites ekonomikai (sk. 59. punktu). Kopš 2021. gada ERAF kopējais ieguldījums (27 miljoni EUR), kas bija piešķirts šiem projektiem mūsu revīzijas laikā un ko noteicām trijās atlasītajās dalībvalstīs, bija ievērojami (aptuveni 38 %) mazāks par šajās darbības programmās plānoto ES ieguldījumu (71 miljons EUR), ko bija noteikusi Komisija (izmantojot tās pašas četras intervences jomas).

62 Mēs konstatējām arī, ka ne Komisijai, ne iestādēm atlasītajās dalībvalstīs nebija informācijas par šo vairāk nekā 1000 projektu devumu pirmā AERP mērķu sasniegšanā. Mūsu veiktā šo projektu analīze parādīja, ka 206 no tiem bija saistīti ar ieguldījumiem aprites principam atbilstošā izstrādē ar plānoto ERAF ieguldījumu 130 miljonu EUR apmērā. Mēs analizējām 5 no šiem 206 projektiem (divus Polijā, divus Nīderlandē un vienu Īrijā), un tikai viens no tiem bija saistīts ar aprites principam atbilstošu izstrādi. Tomēr šis projekts tika pārtraukts, un pārējo četru projektu īstenošanā faktiski netika izmantots to potenciāls veicināt aprites ekonomiku (sk. 3. izcēlumu).

---

⁴² Eiropas Parlamenta rezolūcija par kohēzijas politiku un aprites ekonomiku, P8_TA(2018)0254, 1. un 33. punkts.

3. izcēlums

Mūsu pārbaudītie aprites ekonomikas projekti dalībvalstīs

Polijā pirmais projekts, ko pārbaudījām, bija saistīts ar moduļveida dzīvokļu sistēmas būvniecību, izmantojot lietotus jūras pārvadājumu konteinerus, kas ir jauns aprites principam atbilstošas izstrādes produktu veids. ERAF finansējums tika izmantots, lai palīdzētu atbalsta saņēmējam sagatavot pieteikumu finansējuma saņemšanai tā idejas īstenošanai, atsaucoties uz uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus programmas “Apvārsnis 2020” ietvaros. Minētais pieteikums nebija sekmīgs, un projekts tika pārtraukts. Otrais projekts ietvēra jauna masveida ražošanas procesa un produkta ražošanas uzsākšanu, kā arī risinājumu ražošanas atkritumu atkalizmantošanai. Tomēr mēs konstatējām, ka atbalsta saņēmējs faktiski radīja vairāk plastmasas atkritumu, jo palielinājās jaunās ražošanas līnijas jauda, un turpināja sūtīt atkritumus sadedzināšanai.

Nīderlandē pirmais projekts, ko pārbaudījām, bija saistīts ar pārejas uz apritīgumu paātrināšanu būvniecības nozarē, izmantojot atjaunīgos izejmateriālus, samazinot nozares patēriņa pēdu un padarot to enerģijas patēriņa ziņā pašpietiekamu. Tomēr projekts tika pārtraukts sakarā ar vides apsvērumos balstītiem iebildumiem pret būvatļaujas izsniegšanu. Otrajā projektā tika izstrādāta inovatīva tehnoloģija un ar to saistītā ražošanas līnija, lai vecās riepas pārstrādātu augstas kvalitātes tehniskajā ogleklī (būtībā tīra oglekļa forma, ko parasti iegūst, nepilnīgi sadedzinot fosilās degvielas) un enerģijā, samazinot enerģijas patēriņu un piesārņojumu. Projekta īstenošanas gaitā radās vairākas problēmas, tostarp ugunsgrēks ražotnē, un mūsu revīzijas laikā jaunās ražotnes būvniecība bija apturēta.

Projekts, kuru pārbaudījām Īrijā, nodrošināja uzņēmumu un akadēmisko aprindu pārstāvju kopīgu pētniecību inovatīvu projektu ietvaros, tostarp veicot ieguldījumus ekoinovācijā. Projekta īstenošanā tika sasniegti tā plānotie rezultāti — reciklētu izejvielu testēšana un izmēģināšana. Tomēr projekta mērķi aprobežojās ar jaunās tehnoloģijas patentēšanu un neparedzēja pētījuma rezultātu komercializāciju vai izplatīšanu.

63 Pirmajā AERP Komisija norādīja, ka tā gādās, lai visi reģioni gūtu labumu no pārejas uz aprites ekonomiku, piedāvājot tiem atbalstu savu stratēģiju un projektu īstenošanai ar kohēzijas politikas finansējumu, jauno Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu un pilsētu iniciatīvām (19. darbība *II pielikumā*). KNR 2021.–2027. gadam⁴³ ir noteikti pieci politikas mērķi, un pirmie divi no tiem attiecas arī uz pāreju uz aprites ekonomiku. Turklāt katram fondam ir konkrēti mērķi – ERAF un Kohēzijas fonds atbalsta pāreju uz aprites ekonomiku saskaņā ar diviem konkrētajiem mērķiem. Tomēr

⁴³ Regula (ES) 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par kohēzijas politikas fondiem, I pielikums.

KNR un saistītajos tiesību aktos noteiktie uzraudzības rādītāji un veicinošie nosacījumi attiecas tikai uz atkritumu savākšanu un pārstrādi; uzraudzības sistēma nesniedz nekādu konkrētu informāciju par aprites principam atbilstošu izstrādi un nenosaka, ka kohēzijas politikas finansējums jānovirza attiecīgajiem ieguldījumiem⁴⁴.

64 Polijā visas četras mūsu aptaujātās vadošās iestādes apstiprināja, ka to programmu laikposmam pēc 2020. gada projekti ietvēra aprites ekonomikas darbības, tostarp konkrētas darbības saistībā ar ekodizainu un resursefektivitāti. Nīderlandē divas no četrām mūsu aptaujātajām vadošajām iestādēm paziņoja, ka tās piešķir ES finansējumu aprites ekonomikas darbībām, lai gan ne konkrēti izstrādes un ražošanas posmiem. Īrijā abas mūsu iztaujātās vadošās iestādes norādīja, ka mūsu revīzijas laikā tās neplānoja savās programmās iekļaut aprites ekonomikas darbības. Informācija par konkrēto summu, kas piešķirta pārejai uz aprites ekonomiku, vēl nav pieejama, jo plānošanas sarunas par 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondiem notika šīs revīzijas veikšanas laikā.

65 Komisija mums arī apstiprināja, ka tā sarunās par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem (NANP) ir mudinājusi dalībvalstis izmantot Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM), lai atbalstītu pāreju uz aprites ekonomiku. Mūsu revīzijas aptverto triju dalībvalstu NANP analīze parādīja, ka Polija un Nīderlande bija plānos iekļāvušas pasākumus pārejas uz aprites ekonomiku atbalstam, savukārt Īrijas plānā šādu pasākumu nebija, un nevienā no trijiem NANP nebija paredzēts atbalsts aprites principam atbilstošai izstrādei.

Komisija mobilizēja programmas “Apvārsnis 2020” finansējumu aprites ekonomikai, bet tam bija ierobežota ietekme dalībvalstīs

66 Pamatprogramma “Apvārsnis 2020” bija ES pētniecības un inovācijas finansēšanas programma 2014.–2020. gada periodā, un tās budžets bija gandrīz 80 miljardi EUR. Pirmā AERP 13. darbībā pamatprogramma “Apvārsnis 2020” minēta kā potenciāls finansējuma avots pārejai uz aprites ekonomiku atbilstīgi tās uzsvaram uz inovāciju.

---

⁴⁴ Regula (ES) 2021/1058 par ERAF un Kohēzijas fondu, I pielikums; Regula (ES) 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par kohēzijas politikas fondiem, I pielikums.

67 Pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” darba programmā 2016.–2017. gadam bija iekļauta prioritārā joma “Rūpniecība 2020 un aprites ekonomika”, kas bija iepriekšējās, ar atkritumiem saistītās iniciatīvas turpinājums. Pēc pirmā AERP pieņemšanas Komisija šīs 2016.–2017. gada iniciatīvas inovatīviem demonstrējuma projektiem ietvaros piešķīra vairāk nekā 650 miljonus EUR ES aprites ekonomikas un rūpniecības konkurētspējas mērķu atbalstam. Iniciatīva tika izstrādāta, lai aptvertu plašu darbību klāstu rūpniecības un pakalpojumu jomā, kā arī izmēģinājuma pieeju, lai palīdzētu inovatoriem, kas saskaras ar regulatīviem šķēršļiem.

68 Mēs konstatējam, ka praksē mazāk nekā puse no programmas “Apvārsnis 2020” kopējiem ieguldījumiem šajā prioritārajā jomā tika pieprasīta ar aprites ekonomiku saistītiem projektiem, – 327 miljoni EUR 54 projektiem (piemēru par vienu no šiem projektiem sk. [4. izcēlumā](#)) no kopējās summas 704 miljonu EUR apmērā, ko piešķīra 127 projektiem. Pamatā esošie uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus aptvēra ar aprites ekonomiku nesaistītas jomas. Saskaņā ar Komisijas pētījumu par gūto pieredzi saistībā ar pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”⁴⁵ tas ierobežoja šajā prioritārajā jomā finansēto aprites ekonomikas projektu vispārējo redzamību, kā arī ietekmēja sinerģijas ar citiem programmas komponentiem.

---

⁴⁵ Eiropas Komisija, *Bening, J., Bergmans, J., Bieszczad, S.* un citi, *“Opportunities and challenges in targeted funding of Research and Innovation: lessons learnt from the Horizon 2020: focus areas and implications for Horizon Europe missions”*, 2021.

4. izcēlums

Programmas “Apvārsnis 2020” projekts — aprites ekonomikas modelis produktiem autobūves, mēbeļu ražošanas un ēku nozarēs

Viens no mūsu pārbaudītajiem pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” projektiem bija vērsti uz ekodizaina produktu ražošanas procesiem, un ES ieguldījums tajā bija 9,6 miljoni EUR. Vispārējais mērķis bija panākt produktu, daļu un materiālu augstāku atkalizmantošanas, uzlabošanas, pārjaunošanas un reciklēšanas līmeni, lai uzlabotu resursefektivitāti un samazinātu atkritumu rašanos.

Projekta īstenošana noslēdzās 2021. gada novembrī. Komisija uzskatīja, ka projekta īstenošanā ir sasniegta lielākā daļa tā mērķu, izstrādājot jaunus produktus no dažādiem atkritumiem un dažādus prototipus. Komisija arī norādīja, ka veiktais darbs ietekmēja MVU, jo ļaus tiem iekļūt tirgos bez finansiāliem riskiem, izmantojot inovācijas, kas iepriekš nebija iespējamās.

Tomēr mēs uzskatām, ka lielākā daļa gaidīto rezultātu netika sasniegti. Nebija pierādījumu tam, ka, īstenojot projektu, ir sasniegts plānotais materiālu reģenerācijas līmenis (80 %); nav tiešu aprēķinu par tādu daļu īpatsvaru, kas galu galā tika izmantotas atkārtoti (mērķrādītājs bija 65 %), un atkritumu atliku samazinājumu par 60 % nebija iespējams pārbaudīt, jo trūka bāzes datu.

Projekts noslēdzās ar prototipu uzstādīšanu, taču plānotā plaša mēroga ieviešana neīstenojās ne risinājumu izstrādē, ne arī prototipu un materiālu plašā atzīšanā galalietotāju vidū. Apzinot Komisijas gūto pieredzi, kā būtiska problēma tika uzsvērts arī ieviešanas trūkums, kas jārisina programmā “Apvārsnis Eiropa” pēc 2020. gada.

69 2018.–2020. gada darba programmā Komisija ieviesa jaunu aprites ekonomikai veltītu prioritāro jomu — “ekonomisko un vidisko ieguvumu apvienošana — aprites ekonomika”. Šai prioritārajai jomai bija ierobežots papildu budžets 941 miliona EUR apmērā, kas vēlāk tika palielināts līdz 994 miljoniem EUR.

70 Mēs konstatējam, ka programmas “Apvārsnis 2020” finansēšanas un projektu devuma pārējā uz aprites ekonomiku sistemātiskas uzraudzības trūkums apgrūtināja to efektivitātes izvērtēšanu. Pēc vienreizēja pasākuma saistībā ar mūsu revīziju Komisija sniedza indikatīvu informāciju par to, cik daudz no programmas “Apvārsnis 2020” finansējuma varētu attiecināt uz aprites ekonomiku (sk. 68. un 69. punktu), neprecizējot, cik daudz no tā attiecās uz aprites principam atbilstošu izstrādi. Šo ar aprites ekonomiku saistīto projektu analīze, ko veicām, parādīja, ka aptuveni 50 % programmas “Apvārsnis 2020” finansējuma veicināja aprites principam atbilstošu izstrādi.

71 Komisijas 2017. gada starpposma izvērtējuma ziņojumā⁴⁶ bija sniegts tikai tās sākotnējais secinājums par pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” kopējo virzību uz tās vispārējo mērķi, tostarp resursefektivitāti. Šīs izvērtēšanas laikā pabeigti projekti veidoja tikai 0,6 % no programmas pirmajos trijos gados piešķirtā finansējuma. Mūsu revīzijas laikā galīgais īstenošanas ziņojums vēl nebija publicēts.

72 Programmas “Apvārsnis 2020” pēctece 2021.–2027. gada periodā ir programma “Apvārsnis Eiropa”, kuras budžets ir 95,5 miljardi EUR. Aprites ekonomika tieši vai netieši ir pieminēta četrās no sešām programmas “Apvārsnis Eiropa” jomās jeb kopās (1. kopa: veselības aprūpe, 4. kopa: digitālā joma, rūpniecība un kosmoss, 5. kopa: klimats, enerģētika un mobilitāte, 6. kopa: pārtika, bioekonomika, lauksaimniecība un vide). Aprites principam atbilstošu izstrādi galvenokārt ietver 4. kopa, kuras sagaidāmā ietekme cita starpā ir ekodizaina produkti un pakalpojumi un konceptuāli progresīvi materiāli un tehnoloģijas.

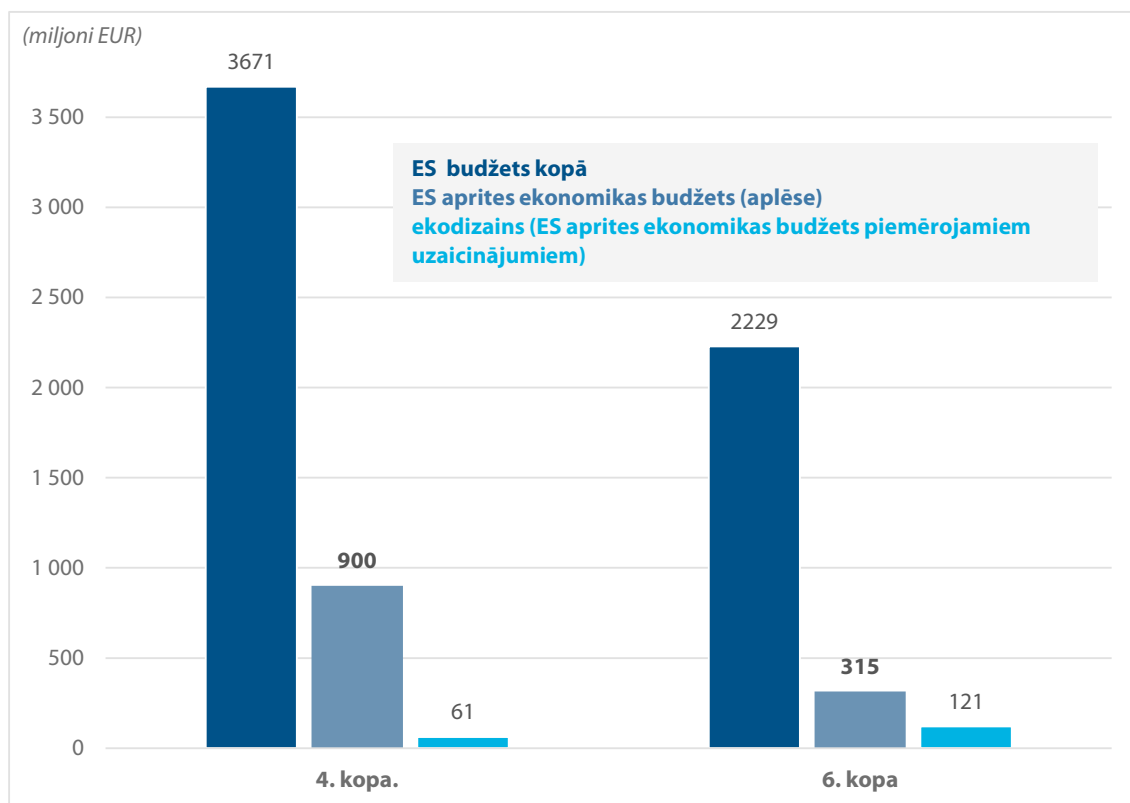
73 Pamatojoties uz programmas “Apvārsnis Eiropa” 2021.–2022. gada darba programmu, mēs konstatējam, ka aprites ekonomiku veicina aptuveni 25 % (900 miljoni EUR) no 4. kopas galīgā budžeta un aptuveni 14 % (315 miljoni EUR) no 6. kopas galīgā budžeta. Tādējādi šī divu gadu darba programma nodrošina gandrīz tikpat lielus ieguldījumus aprites ekonomikā (1215 miljoni EUR), cik visa programma “Apvārsnis 2020” programma (1332 miljoni EUR).

74 Komisija mums iesniedza sarakstu ar īpašiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus šajās divās kopās, kas aptvēra aprites principam atbilstošas izstrādes aspektus, taču nebija tieši saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi. Šie uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus veidoja tikai 3,1 % no divu kopu kopējā budžeta saskaņā ar pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” darba programmu 2021.–2022. gadam (sk. [11. attēlu](#)).

---

⁴⁶ Komisijas dienestu darba dokuments “*Interim Evaluation of Horizon 2020*”, 2017.

11. attēls. Programmas “Apvārsnis Eiropa” 2021.–2022. gada darba programma

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

75 Programmas “Apvārsnis Eiropa” stratēģiskajā plānā 2021.–2024. gadam⁴⁷ ir minēta problēma saistībā ar ES finansēto pētniecības risinājumu plaša mēroga ieviešanu, kas uzsvēta **4. izcēlumā**. Tomēr risinājumiem, kas saistīti ar aprites principam atbilstīgu produktu izstrādi, bieži vien var būt nepieciešama turpmāka izstrāde to relatīvā brieduma trūkuma dēļ, kā arī papildu ieguldījumi, lai uzņēmumi tos varētu izmantot. Risinājumus var ietekmēt arī pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” un kohēzijas politikas programmu lejupeņās sinerģijas ierobežojumi, ko mēs novērojām nesenā revīzijā (sk. **20.** punktu).

⁴⁷ Komisija, “Programmas “Apvārsnis Eiropa” stratēģiskais plāns (2021.–2024. g.)”, 2021.

Programma *LIFE* finansēja aprites ekonomikas projektus, taču ar aprites principam atbilstīgu izstrādi saistīto projektu īpatsvars nav zināms

76 *LIFE* programma ir ES vides un klimata pasākumu finansēšanas instruments, kura sākotnējais plānotais budžets ir 3,4 miljardi EUR. Izņemot darbību, kas saistīta ar bīstamām vielām (sk. **38.** un **39.** punktu), pirmajā AERP nebija iekļauta neviena īpaša darbība, kas attiektos uz *LIFE* ieguldījumiem aprites ekonomikas projektos. Saskaņā ar Komisijas 2019. gada ziņojumu par pirmā AERP īstenošanu laikposmā no 2016. līdz 2020. gadam saskaņā ar *LIFE* programmu tika ieguldīti vismaz 100 miljoni EUR vairāk nekā 80 projektos, kas veicina aprites ekonomiku.

77 2014.–2020. gada periodā mēs noteicām divas *LIFE* apakšprogrammas un 249 projektus, kas saistīti ar aprites ekonomiku, un to kopējais finansējums bija 421 miljons EUR — 12 % no kopējā *LIFE* piešķiruma šim periodam. Programmas *LIFE* uzraudzības un izvērtēšanas sistēma neprasa, lai Komisija sniegtu informāciju par to, cik daudzi no šiem projektiem bija saistīti ar aprites principam atbilstošas izstrādes posmu.

78 Mēs pārbaudījām vienu no šiem 249 projektiem, kurš saistīts ar bīstamu vielu aizstāšanu un kura finansējums saskaņā ar 2014.–2017. gada *LIFE* darba programmu bija 1,4 miljoni EUR. Lai gan projekta rezultātā tieši netika samazināts resursu patēriņš, tas atbalstīja pirmā AERP mērķus attiecībā uz drošākiem produktiem, ko veicina arī otrs AERP (sk. **5. izcēlumu**).

5. izcēlums

LIFE projekts krāsās esošo bīstamo vielu aizstāšanai

Projekts paredz 16 jaunu krāsu formulu izpēti un izstrādi, kurās toksiskas ķīmiskas vielas ir aizstātas ar dabisku organisko mālu. Projekts ietver tiešsaistes platformas izveidi, kurā profesionāļi (tostarp MVU) un sabiedrība var iegūt jaunās krāsu formulas un pirmo gadu tās izmantot bez maksas.

Mēs konstatējām, ka šim projektam nebija resursefektivitātes snieguma rādītāju. Tā kā izmantotā atjaunīgā materiāla svars būs trīs reizes lielāks par aizstājamā toksiskā biocīda svaru, šajā gadījumā drošāka produkta izstrāde neveicinās resursu samazinājumu, ko mēra pēc izmantoto izejvielu svara.

79 Tāpat kā attiecībā uz pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” mēs konstatējam, ka *LIFE* finansējuma un projektu devuma aprites ekonomikā nepietiekamas sistemātiskas uzraudzības dēļ bija grūti novērtēt to efektivitāti (sk. 77. punktu par informācijas trūkumu Komisijā par projektiem, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi). Piemēram, uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus, saskaņā ar kuru tika izvēlēts **5. izcēlumā** aprakstītais projekts, bija norādīta atsauce uz rādītāju “resursu, kas nav enerģija, patēriņa samazinājums”, kas noteikti ir būtisks pirmā AERP mērķu sasniegšanai. Tomēr šis rādītājs saistībā ar šo konkrēto projektu netika izmantots, un uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus sagatavošanas gaitā Komisija no tā atteicās. Komisija to aizstāja ar diviem citiem rādītājiem, proti, “sagatavošana atkalizmantošanai” un “reciklēšana”, kas ir mazāk svarīgi resursefektivitātei.

80 Programma *LIFE* 2021.–2027. gadam ir paredzēta tam, lai papildinātu publisko un privāto inovācijas finansējumu pārejai uz aprites ekonomiku. Tās apakšprogrammas “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte”, no kuras konkrēti, bet ne tikai finansē aprites ekonomikas projektus, kopējais budžets ir 1345 miljoni EUR, no kuriem 700 miljoni EUR ir piešķirti laikposmam līdz 2024. gadam. *LIFE* darba programmā 2021.–2024. gadam⁴⁸ ir sniegta plašāka informācija par projektiem, kas atbalstāmi saskaņā ar šo apakšprogrammu, galveno uzmanību pievēršot projektiem, “kas pēc būtības ir droši un ilgtspējīgi, aprites principam atbilstoši un ilgtspējīgai ražošanai un patēriņam, kā arī darbībām, lai veicinātu materiālu un produktu remontēšanu, atkalizmantošanu, pārražošanu un reciklēšanu”.

81 Mēs konstatējam, ka prioritārās jomas 2021. un 2022. gadā un saistītie uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus saskaņā ar minēto apakšprogrammu ietvēra ieguldījumus, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi (konkrētāk, risinājumu “ekodizains”, tostarp aprites principam atbilstošas izstrādes, īstenošanu, lai uzlabotu reciklētā satura ilgzurību, remontējamību, atkalizmantojamību, modernizējamību, reciklējamību un izmantošanu jaunos produktos).

---

⁴⁸ Komisijas īstenošanas lēmums par *LIFE* programmas daudzgadu darba programmas pieņemšanu 2021.–2024. gadam, [C\(2021\) 4997](#).

COSME sniedza nelielu atbalstu aprites principam atbilstošas izstrādes mērķiem

82 *COSME* ir ES 2014.–2020. gada MVU konkurētspējas veicināšanas programma, kuras budžets ir 2,3 miljardi EUR. Viens no tās vispārējiem mērķiem MVU konkurētspējas un ilgtspējas stiprināšanai ietvēra atbalstu pārejai uz aprites ekonomiku. Attiecīgais ietekmes rādītājs paredzēja palielināt tādu MVU īpatsvaru, kuri ražo videi nekaitīgus (ekodizaina) produktus, izmantojot mazāk resursu⁴⁹.

83 Saskaņā ar 2019. gada ziņojumu par pirmā AERP īstenošanu Komisija nepiešķīra *COSME* finansējumu pasākumiem, kas saistīti ar aprites ekonomiku un/vai aprites principam atbilstošu izstrādi. Tomēr mūsu revīzijas laikā Komisija noteica trīs *COSME* projektus, kas attiecās uz diviem pirmā AERP veicināšanas pasākumiem (ES ieguldījums tajos bija 2,4 miljoni EUR – sk. 38.–42. punktu).

84 *COSME* 2017. gada starpposma izvērtējuma ziņojumā⁵⁰ netika vērtēts, vai programma palīdzēja palielināt tādu MVU skaitu, kuri ražoja ekodizaina produktus; arī ziņojuma sadaļā par saskaņotību ar citām ES iniciatīvām pirmais AERP nebija minēts. Tā sadaļā “Perspektīvas” par iespējamiem uzlabojumiem ierosināts panākt, ka programma lielākā mērā atbilst ES mērķiem attiecībā uz ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, piemēram, veicinot aprites ekonomiku.

85 Šīs revīzijas laikā 2014.–2020. gada *COSME* programmas galīgais īstenošanas ziņojums vēl nebija pieejams. 2021.–2027. gada periodā *COSME* konkurētspējas un uzņēmējdarbības daļas ir integrētas Vienotā tirgus programmā ar kopējo budžeta piešķirumu 1 miljarda EUR apmērā (salīdzinājumā ar 920 miljoniem EUR programmai *COSME*), kas ir daļa no plašākas iniciatīvas, kuras mērķis ir uzlabot ES iekšējā tirgus darbību. Vienotā tirgus programmas regulā⁵¹ atbalstāmo darbību uzskaitījumā ir iekļautas atsauces uz aprites ekonomiku un ekodizainu.

⁴⁹ Regula (ES) Nr. 1287/2013 par programmu *COSME*, 3. pants.

⁵⁰ Komisija, “*Interim Evaluation of the COSME Programme, Final Report*”, 2017.

⁵¹ Regula (ES) 2021/690, ar ko izveido Vienotā tirgus programmu.

ESIF atbalstu aprites principam atbilstoši izstrādei ierobežoja tirgus pieprasījums

86 Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF) sāka darbu 2015. gadā. Tā izveide bija Komisijas un EIB kopīga iniciatīva ar mērķi darīt pieejamu finansējumu ieguldījumiem 315 miljardu EUR apmērā, novēršot tirgus nepilnības un mobilizējot privāto kapitālu. Fonds sniedza atmaksājamu finansiālu atbalstu (aizdevumu, garantiju un kapitālieguldījumu veidā) ekonomiski dzīvotspējīgiem projektiem galvenajās nozarēs, tostarp projektiem ar augstāku riska profilu nekā parastajām EIB darbībām.

87 Komisija saskaņā ar pirmo AERP kopā ar EIB un Eiropas Investīciju konsultāciju centru (EIKC) veica mērķtiecīgus informēšanas pasākumus nolūkā veicināt pieteikumu iesniegšanu finansējuma saņemšanai saskaņā ar ESIF un nolūkā atbalstīt ar aprites ekonomiku saistītu projektu un ieguldījumu platformu attīstīšanu (14. darbība *II pielikumā*). Saskaņā ar Komisijas 2019. gada ziņojumu par pirmā AERP īstenošanu 2016.–2020. gadā ar ESIF un *InnovFin* starpniecību bija plānots piešķirt finansējumu 2,1 miljarda EUR apmērā, lai paātrinātu pāreju uz aprites ekonomiku.

88 Lai gan ESIF regulā⁵² bija paredzēta iespēja atbalstīt projektus, kas saistīti ar aprites ekonomiku (tostarp aprites principam atbilstošu izstrādi), tajā nebija iekļauti nekādi īpaši aprites ekonomikas kritēriji, kurus varētu izmantot, lai piešķirtu prioritāti tādu projektu atlasei, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi. Tomēr laikposmā no 2016. līdz 2019. gadam Komisija un EIB rīkoja vairākus darbseminārus par tematu “zaļie ieguldījumi” (tostarp resursefektivitāti), kas bija saistīti ar pirmā AERP mērķiem. Kā daļu no mērķtiecīgām informēšanas darbībām EIKC izveidoja Apritīgas pilsētu centru⁵³ kopā ar Finansēšanas rokasgrāmatu nolūkā palielināt informētību par aprites ekonomiku un atbalstīt aprites ekonomikas projektu attīstību.

89 Komisija neprasīja, lai EIB uzraudzītu ESIF finansējuma izmantošanu aprites ekonomikai vai īpaši ziņotu par to. Veicot analīzi, konstatējām, ka no 675 ESIF projektiem, kuru līgumi parakstīti līdz 2022. gada jūnijam par kopējo summu 60 miljardi EUR, 29 projekti, kuru kopējais ESIF finansējums bija 1,9 miljardi EUR (3,1 %), bija saistīti ar aprites ekonomiku. Tikai trīs no šiem 29 projektiem, kuru kopējais finansējums bija 113 miljoni EUR, bija saistīti ar ekodizainu. EIB uzskatīja, ka nelielo skaitu projektu, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi, nosaka ESIF

⁵² Regula (ES) 2015/1017 par Eiropas Stratēģisko investīciju fondu, Eiropas Investīciju konsultāciju centru un Eiropas Investīciju projektu portālu, kas grozīta ar Regulu (ES) 2017/2396.

⁵³ <https://advisory.eib.org/about/circular-city-centre.htm>.

pieprasījuma virzītais raksturs. Ne EIB, ne Komisijai nebija nekādas informācijas par to, kā šie projekti palīdzēja sasniegt pirmā AERP mērķus attiecībā uz aprites principam atbilstošu izstrādi.

90 Mēs pārbaudījām vienu no šiem trim projektiem, kas veicināja plašāku makulatūras un atjaunīgo iepakojuma materiālu izmantošanu vietējā līmenī saskaņā ar ES tiesību aktiem par atkritumiem⁵⁴. Mēs secinājām, ka, lai gan šis projekts nebija saistīts ar konkrēta produkta aprites principam atbilstošu izstrādi, tas palīdzēja sasniegt pirmā AERP mērķi attiecībā uz resursefektīviem ražošanas procesiem.

91 2021.–2027. gadā ESIF pēctece ir jaunā *InvestEU* programma, kas otrajā AERP minēta kā finansējuma avots aprites ekonomikas projektiem. *InvestEU* regulā⁵⁵ aprites ekonomika minēta kā ieguldījumu joma, piešķirot īpašu prioritāri galvenajām nozarēm, kurām piemīt lielākais apritīguma potenciāls. Lai gan šis tiesiskais regulējums ir konkrētāks par ESIF regulējumu attiecībā uz atbalstu projektiem, kas saistīti ar aprites ekonomikas izstrādes un ražošanas posmiem, šo instrumentu ieviešana joprojām ir atkarīga no tirgus pieprasījuma, kuru veicina EIB un Komisijas mērķtiecīgākas informēšanas un konsultēšanas darbības.

---

⁵⁴ Direktīva 2004/12/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu

⁵⁵ Regula (ES) 2021/523 par *InvestEU*.

Secinājumi un ieteikumi

92 Kopumā mēs secinām, ka ir maz pierādījumu tam, ka Komisijas aprites ekonomikas rīcības plāni (AERP) un jo īpaši darbības saistībā ar aprites principam atbilstošu produktu un ražošanas procesu izstrādi efektīvi ietekmēja aprites ekonomikas darbības dalībvalstīs.

93 Kopš pirmā AERP publicēšanas 2015. gadā ir vērojams dalībvalstu valdību īstenoto aprites ekonomikas darbību pieaugums. Mūsu revīzijas laikā gandrīz visas ES dalībvalstis bija izstrādājušas vai izstrādāja nacionālo aprites ekonomikas stratēģiju, atsaucoties uz AERP un attiecīgo ES rīcībpolitiku, un zināmā mērā iekļāva tajā aprites principam atbilstošu izstrādi. Tomēr, neskatoties uz ES tiesību aktiem, kas veicina ES finansējumu aprites ekonomikai, apritīguma rādītājs laikposmā no 2015. līdz 2021. gadam pieauga tikai par 0,4 procentpunktiem. Turklāt progress dalībvalstīs ievērojami atšķīrās. Ņemot to vērā, ES mērķis līdz 2030. gadam divkārtot apritīguma rādītāju ir nopietni apdraudēts (sk. **23.–28.** punktu).

94 Komisijas sistēma, ar ko tā uzrauga ES pāreju uz aprites ekonomiku, neietvēra visus galvenos aspektus. Tajā trūka konkrētu rādītāju attiecībā uz aprites principam atbilstošu produktu izstrādi, kas ir posms, kurš nosaka lielāko daļu no produkta ietekmes uz vidi (sk. **29.–32.** punktu).

1. ieteikums. Labāk uzraudzīt dalībvalstu pāreju uz aprites ekonomiku

---

Komisijai jāanalizē, kā labāk ņemt vērā aprites ekonomikas galvenos aspektus, jo īpaši aprites principam atbilstošu produktu izstrādi, lai labāk uzraudzītu dalībvalstu progresu pārejā uz aprites ekonomiku un atvieglotu uz informāciju balstītu lēmumu pieņemšanu par jaunu rīcībpolitiku, iniciatīvām un darbībām.

ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

95 Pirmais AERP ietvēra virkni veicināšanas pasākumu, kas paredzēti, lai atvieglotu dalībvalstu pāreju uz aprites ekonomiku, nosakot rīcībpolitikas ievirzi tādās jomās kā inovācija un ieguldījumi. Mēs guvām ierobežotus pierādījumus tam, ka šie pasākumi būtu efektīvi veicinājuši dalībvalstu pāreju uz aprites ekonomiku. Labākajā gadījumā, tiem bija tikai pieticīga ietekme. Lai gan citas ES ieinteresētās iestādes ļoti interesēja plānotās novecošanās atklāšanā, Komisija secināja, ka testēšanas shēma ražotāju ļaunprātīga nodoma atklāšanai nav īstenojama (sk. **35.–51.** punktu)

96 2014.–2020. gadā kohēzijas politikas finansējums galvenokārt tika izmantots atkritumu apsaimniekošanai, kam ir mazāks potenciāls mazināt ietekmi uz vidi nekā aprites principam atbilstoši izstrādei. Neraugoties uz ES finansējuma pieejamību un vispārējo atbalstu pārejai uz aprites ekonomiku, Komisija un dalībvalstis efektīvi nenovirzīja finansējumu ieguldījumiem, kas paredzēti aprites principam atbilstoši izstrādei. Lai gan 2021.–2027. gada plānošanas periodā uz aprites ekonomiku likts lielāks uzsvars, dalībvalstis joprojām var izvēlēties ievērojamu daļu ES finansējuma izlietot atkritumu apsaimniekošanai, nevis atkritumu rašanās novēršanai, izmantojot aprites principam atbilstošu izstrādi (sk. 52.–65. punktu).

97 No 2014.–2020. gadā Komisijas tieši pārvaldītajiem fondiem lielāko ieguldījumu aprites ekonomikas iniciatīvās nodrošināja pamatprogramma “Apvārsnis 2020”. Lai gan no tās tika piešķirts ES finansējums projektiem, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi, tās sniegtajiem pētniecības risinājumiem bija salīdzinoši zems gatavības līmenis, un tas ierobežoja uzņēmumu iespējas tos tieši izmantot dalībvalstīs. Vēl viens šķērslis to ieviešanai bija ierobežotās sinerģijas starp pamatprogrammu “Apvārsnis 2020” un kohēzijas politikas programmām (sk. 66.–75. punktu).

98 No programmas *LIFE* tika finansēti vairāki aprites ekonomikas projekti, taču *LIFE* uzraudzības un izvērtēšanas sistēma neprasa, lai Komisija apzinātu tos projektus, kas saistīti ar aprites principam atbilstošu izstrādi. ES Uzņēmumu konkurētspējas un mazo un vidējo uzņēmumu programmas nodrošinātajam finansējuma bija neliela nozīme, un Eiropas Stratēģisko investīciju fonda atbalstu aprites principam atbilstoši izstrādei ietekmēja ierobežotais pieprasījums tirgū (sk. 76.–91. punktu).

2. ieteikums. Analizēt aprites principam atbilstoši izstrādei paredzētā ES finansējuma zemo apguves līmeni un apsvērt aktīvākas veicināšanas iespējas

---

Nemot vērā aprites principam atbilstošas izstrādes iespējamo ietekmi uz vidi, Komisijai jāanalizē, kāpēc ES finansējums gan dalītā, gan tiešā pārvaldībā nav veicinājis to, ka lielāks skaits projektu ir vērsti uz aprites principam atbilstošu izstrādi. Veicot šo analīzi, tai jāapsver iespēja kohēzijas politikas ietvaros sniegt vairāk stimulu šādu projektu izstrādei, kuru mērķis ir aprites principam atbilstoši produkti.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

Šo ziņojumu 2023. gada 10. maija sēdē Luksemburgā pieņēma II apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas locekle *Annemie Turtelboom*.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. Pirmā AERP darbības laikā pieņemto un ar aprites ekonomiku saistīto ES direktīvu transponēšana

Direktīva	Transponēšanas termiņš	Komisijas darbību savlaicīguma un pabeigtības pārbaude	
		Statuss	Dalībvalstis
Direktīva (ES) 2018/849 par nolietotiem transportlīdzekļiem, bateriju un akumulatoru atkritumiem un elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem	5.7.2020.	24 transponēšana pabeigta	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL, PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 transponēšana kavējas (4 aktīvas pienākumu neizpildes procedūras)	<u>AT</u> <u>BE, HR</u> – daļēja transponēšana <u>LU</u> – notiek pārbaude
Direktīva (ES) 2018/850 par atkritumu poligoniem	5.7.2020.	24 transponēšana pabeigta	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL, PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 transponēšana kavējas (3 aktīvas pienākumu neizpildes procedūras)	<u>BE, HR</u> – daļēja transponēšana <u>LU</u> – notiek pārbaude

Direktīva	Transponēšanas termiņš	Komisijas darbību savlaicīguma un pabeigtības pārbaude	
		Statuss	Dalībvalstis
Direktīva (ES) 2018/851 par atkritumiem	5.7.2020.	23 transponēšana pabeigta	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL, PL , PT, RO, SE, SK
		4 transponēšana kavējas (<u>4</u> aktīvas pienākumu neizpildes procedūras)	<u>BE</u> , <u>HR</u> – daļēja transponēšana <u>LU</u> , <u>SI</u> – notiek pārbaude
Direktīva (ES) 2018/852 par iepakojumu un izlietoto iepakojumu	5.7.2020.	24 transponēšana pabeigta	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL, PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 transponēšana kavējas (<u>3</u> aktīvas pienākumu neizpildes procedūras)	<u>ES</u> , <u>HR</u> – daļēja transponēšana <u>LU</u> – notiek pārbaude
Direktīva (ES) 2019/771 par atsevišķiem preču pārdošanas līgumu aspektiem	1.7.2021.	21 transponēšana pabeigta	AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, NL , PT, RO, SE
		6 transponēšana kavējas (<u>6</u> aktīvas pienākumu neizpildes procedūras)	<u>CZ</u> , <u>EL</u> , IE , PL , <u>SI</u> , <u>SK</u>

Direktīva	Transponēšanas termiņš	Komisijas darbību savlaicīguma un pabeigtības pārbaude	
		Statuss	Dalībvalstis
Direktīva (ES) 2019/883 par ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām kuģu atkritumu nodošanai	28.6.2021.	12 transponēšana pabeigta	EL, CY, ES, HR, HU, IT, LT, LU, MT, PT, RO, SK
		15 transponēšana kavējas (<u>16</u> aktīvas pienākumu neizpildes procedūras)	<u>BG</u> – daļēja transponēšana <u>BE, DE, FI, SE, SI, PL</u> – daļēja transponēšana un notiek pārbaude <u>AT, CY, CZ, DK, EE, FR, IE, LV, NL</u> – notiek pārbaude
Direktīva (ES) 2019/904 par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu	3.7.2021.	13 transponēšana pabeigta	AT, BG, CY, DE, EL, ES, HU, IT, LT, NL , RO, SE, SK
		14 transponēšana kavējas (<u>12</u> aktīvas pienākumu neizpildes procedūras)	<u>BE, CZ, FI, HR, LV, MT, PT, SI</u> – daļēja transponēšana <u>EE, IE, LU, PL</u>
KOPĀ septiņas direktīvas	termiņi beigušies	141 – transponēšana pabeigta 46 – transponēšana novēlota (25 %) 48 aktīvas pienākumu neizpildes procedūras	

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem par stāvokli 2022. gada jūlijā.

II pielikums. Komisijas pirmā un otrā AERP darbības, kas saistītas ar aprites principam atbilstošu izstrādi ¹

Nr. p. k.	Darbība	Atbildīgie ĢD	Darbību grupa saskaņā ar AERP	Pārbaudītie projekti
<i>Pirmais AERP</i>				
1	Uzsvērtas saskaņā ar Ekodizaina direktīvu (dažādas nozares) un priekšlikumu īstenošanas regulai (tostarp par televizoriem un displejiem) produktiem noteiktās prasības, kas saistītas ar aprites ekonomiku	ENV ĢD, GROW ĢD, ENER ĢD	Ražošana	-
2	Ekodizaina darba plāns 2015.–2017. gadam un prasība izstrādāt standartus attiecībā uz materiālu izmantošanas efektivitāti, tostarp ekodizaina prasības attiecībā uz produktu ilgzinātību, remontējamību un pārstrādājamību	GROW ĢD, ENER ĢD	Ražošana	-
3	Analīze attiecībā uz iespēju ierosināt horizontālas prasības nodrošināt informāciju par remontu ekodizaina kontekstā	ENV ĢD, GROW ĢD, ENER ĢD	Patēriņš	-
4	Iespēju izvērtēšana saskaņotākam politikas satvaram dažādiem darba virzieniem, kas saistīti ar ES nozaru rīcībpolitikām attiecībā uz produktiem, ņemot vērā to ietekmi uz aprites ekonomiku	ENV ĢD, GROW ĢD, ENER ĢD	Ražošana	-
5	Plānotas novecošanas neatkarīgas testēšanas programmas iespējamības novērtēšana	ENV ĢD, RTD ĢD, JUST ĢD	Patēriņš	1 x "Apvārsnis 2020"
6	Labākas zināšanu bāzes izveide un atbalsta palielināšana MVU attiecībā uz tādu bīstamu vielu aizstāšanu, kuras rada ļoti lielas bažas	GROW ĢD	Ražošana	1 x LIFE 2 x COSME

Nr. p. k.	Darbība	Atbildīgie ĢD	Darbību grupa saskaņā ar AERP	Pārbaudītie projekti
<u>7</u>	Atvērta Eiropas tehnoloģisko infrastruktūru tīkla maziem un vidējiem uzņēmumiem izveide ar mērķi integrēt progresīvas ražošanas tehnoloģijas to ražošanas procesos	GROW ĢD	Ražošana	1 x "Apvārsnis 2020" 1 x COSME
<u>8</u>	Vadlīniju par aprites ekonomiku iekļaušana ES labāko pieejamo tehnisko paņēmienu (LPTP) atsauces dokumentos vairākām rūpniecības nozarēm (dažādas nozares)	ENV ĢD	Ražošana	-
<u>9</u>	Izpēte par to, kā palielināt ES vides vadības un audita sistēmas (EMAS) un vides tehnoloģiju verifikācijas (VTV) izmēģinājuma programmas efektivitāti un paplašināt to izmantošanu	ENV ĢD	Ražošana	-
<u>10</u>	Ieinteresēto personu iesaistīšana šā rīcības plāna īstenošanā ar svarīgākajās nozarēs esošo forumu palīdzību	ENV Ģ, GROW ĢD	Inovācija un ieguldījumi	-
<u>11</u>	Mērķtiecīgas informēšanas un komunikācijas pasākumi, kas palīdzēs dalībvalstīm un reģioniem plašāk izmantot kohēzijas politikas fondus attiecībā uz aprites ekonomiku	REGIO ĢD	Inovācija un ieguldījumi	5 x ERAF
<u>12</u>	Atbalsts dalībvalstīm un reģioniem inovācijas stiprināšanai nolūkā veicināt aprites ekonomiku ar pārdomātas specializācijas palīdzību	REGIO ĢD	Inovācija un ieguldījumi	-
<u>13</u>	Iniciatīva "Rūpniecība aprites ekonomikā 2020" saskaņā ar programmu "Apvārsnis 2020"	GROW ĢD, RTD ĢD	Inovācija un ieguldījumi	1 x "Apvārsnis 2020"

Nr. p. k.	Darbība	Atbildīgie ĢD	Darbību grupa saskaņā ar AERP	Pārbaudītie projekti
<u>14</u>	Mērķtiecīga informēšana nolūkā veicināt pieteikumu iesniegšanu finansējuma saņemšanai saskaņā ar Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF) un nolūkā atbalstīt ar aprites ekonomiku saistītu projektu un ieguldījumu platformu attīstīšanu	ENV ĢD, GROW ĢD	Inovācija un ieguldījumi	1 x ESIF
<u>15</u>	Uzraudzības sistēmas izstrāde aprites ekonomikai	ENV ĢD, GROW ĢD, ESTAT ĢD	Uzraudzība	-
<i>Otrais AERP</i>				
16	Priekšlikums tiesību aktam par ilgtspējīgu produktu politikas iniciatīvu	ENV ĢD, GROW ĢD, ENER ĢD	Ilgtspējīgu produktu rīcībpolitikas satvars	-
17	Ieviest apritīgas elektronikas iniciatīvu, vienotu lādētāju standartu un sistēmu, kas motivē nodot atpakaļ vecas ierīces	CNECT ĢD, GROW ĢD, ENER ĢD	Galvenās produktu vērtības ķēdes	-
18	Pārskatīt Rūpniecisko emisiju direktīvu, tostarp aprites ekonomikas praksi iestrādāt gaidāmajos labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsauces dokumentos	ENV ĢD	Ilgtspējīgu produktu rīcībpolitikas satvars	-
19	Atbalstīt pāreju uz aprites ekonomiku ar tādiem instrumentiem kā kohēzijas politikas fondi, Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms un pilsētiniatīvas	REGIO ĢD	Pārskatīt noteikumus par atkritumu sūtījumiem Aprites ekonomika cilvēku, reģionu un pilsētu labā	-

Nr. p. k.	Darbība	Atbildīgie ĢD	Darbību grupa saskaņā ar AERP	Pārbaudītie projekti
20	Pārskatīt ES direktīvu par bīstamu vielu ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās un sagatavot skaidrojumu, kāda ir tās saikne ar REACH regulu un ekodizaina prasībām	ENV ĢD	Galvenās produktu vērtības ķēdes	-
21	Atjaunināt aprites ekonomikas uzraudzības sistēmu tā, lai tā atspoguļotu jaunās rīcībpolitikas prioritātes, un izstrādāt jaunus resursu izmantošanas rādītājus, tostarp patēriņa un izejvielu izmantojuma pēdu	ENV ĢD, ESTAT ĢD	Progresu uzraudzība	-

¹ Šajā tabulā izmantotās krāsas parāda to, kā ERP ir klasificējusi dažādās AERP darbības: **tiesiskais regulējums**, **veicinošie pasākumi**, **finansējuma piešķiršana** un **ES progresu uzraudzība** (sk. **4. attēlu**).

Avots: ERP, pamatojoties uz pirmo un otro AERP.

III pielikums. Aprites ekonomikas uzraudzības sistēma

Nr. p. k.	Rādītājs (grupa)	Atbilstība	ES tiesību akti un politika (piemēri)
Ražošana un patēriņš			
1	ES izejvielu pašpieietiekamība	Aprites ekonomikai būtu jāpalīdz novērst izejvielu, jo īpaši kritiski svarīgo izejvielu, piegādes riskus.	Izejvielu iniciatīva; Ceļvedis par resursu efektīvu izmantošanu
2	Zaļais publiskais iepirkums	Publiskais iepirkums veido lielu daļu no patēriņa un var kalpot par aprites ekonomikas virzītājspēku.	Publiskā iepirkuma stratēģija; ES atbalsta shēmas un brīvprātīgi kritēriji zaļajam publiskajam iepirkumam
3.a–c	Atkritumu rašanās	Aprites ekonomikā atkritumu rašanās ir samazināta līdz minimumam.	Atkritumu pamatdirektīva; direktīvas par atsevišķām atkritumu plūsmām; Stratēģija attiecībā uz plastmasu
4	Pārtikas atkritumi	Pārtikas izmešana nelabvēlīgi ietekmē vidi, klimatu un ekonomiku.	Regula par vispārējiem pārtikas aprites tiesību aktiem; Atkritumu pamatdirektīva; dažādas iniciatīvas (piemēram, Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platforma)
Atkritumu apsaimniekošana			
5.a–b	Vispārējie reciklēšanas rādītāji	Reciklēšanas īpatsvara palielināšana ir daļa no pārejas uz aprites ekonomiku.	Atkritumu pamatdirektīva
6.a–f	Atsevišķu atkritumu plūsmu reciklēšanas rādītāji	Tie atspoguļo galveno atkritumu plūsmu reciklēšanā panākto progresu.	Atkritumu pamatdirektīva; Direktīva par atkritumu poligoniem; direktīvas par atsevišķām atkritumu plūsmām

Nr. p. k.	Rādītājs (grupa)	Atbilstība	ES tiesību akti un politika (piemēri)
Otrreizējās izejvielas			
7.a–b	Reciklēto materiālu devums izejvielu pieprasījuma segšanā (tostarp aprites principam atbilstošu materiālu izmantošanas rādītājs)	Aprites ekonomikā jaunu produktu ražošanā bieži tiek izmantotas otrreizējās izejvielas.	Atkritumu pamatdirektīva; Ekodizaina direktīva; ES ekomarķējums; <i>REACH</i> ; iniciatīva par ķīmisko vielu, produktu un atkritumu politikas mijiedarbību; Stratēģija attiecībā uz plastmasu; kvalitātes standarti otrreizējām izejvielām
8	Reciklējamo izejvielu tirdzniecība	Reciklējamo izejvielu tirdzniecība atspoguļo iekšējā tirgus nozīmi un globālo līdzdalību aprites ekonomikā.	Iekšējā tirgus politika; Atkritumu sūtījumu regula; tirdzniecības politika
Konkurētspēja un inovācija			
9.a–c	Privātie ieguldījumi, darbvietas un bruto pievienotā vērtība	Tie atspoguļo aprites ekonomikas devumu darbvietu radīšanā un izaugsmē.	Investīciju plāns Eiropai; strukturālie un investīciju fondi; <i>InnovFin</i> ; Aprites ekonomikas finansēšanas atbalsta platforma; ilgtspējīga finansējuma stratēģija; zaļās nodarbinātības iniciatīva; jaunā Prasmju programma Eiropai; iekšējā tirgus politika
10	Patenti	Novatoriskas tehnoloģijas, kas saistītas ar aprites ekonomiku, veicina ES konkurētspēju pasaulē.	"Apvārsnis 2020"

Avots: ERP, pamatojoties uz [COM\(2018\) 029](#).

Saīsinājumi

AERP: aprites ekonomikas rīcības plāns

COSME: ES Uzņēmumu konkurētspējas un MVU programma

EIB: Eiropas Investīciju banka

EIKC: Eiropas Investīciju konsultāciju centrs

EMAS: vides vadības un audita shēma

ENER ĢD: Enerģētikas ģenerāldirektorāts

ENV ĢD: Vides ģenerāldirektorāts

ERAF: Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ESIF: Eiropas Stratēģisko investīciju fonds

ESTAT: Eurostat

GROW ĢD: Iekšējā tirgus, rūpniecības, uzņēmējdarbības un MVU ģenerāldirektorāts

JUST ĢD: Tiesiskuma un patērētāju ģenerāldirektorāts

KNR: Kopīgo noteikumu regula

LPTP atsaucis dokumenti: labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsaucis dokumenti

MVU: mazie un vidējie uzņēmumi

NANP: nacionālais atveseļošanas un noturības plāns

REACH: Ķīmikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana

REGIO ĢD: Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts

RTD ĢD: Pētniecības un inovācijas ģenerāldirektorāts

VTV: Vides tehnoloģiju verifikācija

GLOSĀRIJS

Aprites ekonomika: ekonomiskā sistēma, kuras pamatā ir materiālu atkalizmantošana, koplietošana, remontēšana, pārjaunošana, pārražošana un reciklēšana, lai līdz minimumam samazinātu resursu izmantošanu, atkritumus un emisijas, jo īpaši, izmantojot aprites principam atbilstošu produktu un ražošanas procesu izstrādi.

Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM): ES finansiālā atbalsta mehānisms, kura mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās sekas un stimulēt atlabšanu, vienlaikus veicinot zaļo un digitālo pārveidi.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja: ES padomdevēja struktūra, kas darbojas kā pilsoniskās sabiedrības organizāciju forums.

Eiropas Investīciju banka: ES banka, kas pieder dalībvalstīm un kas nodrošina finansējumu projektiem ES rīcībpolitikas atbalstam, galvenokārt Eiropas Savienībā, bet arī ārpus tās.

Eiropas Investīciju konsultāciju centrs: platforma, kurā apvienoti visi investīciju konsultāciju pakalpojumi un tehniskā palīdzība pieteikuma iesniedzējiem, kas vēlas saņemt atbalstu no ESIF.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds: ES fonds, kas stiprina ekonomisko un sociālo kohēziju Eiropas Savienībā, finansējot investīcijas, kas mazina reģionu atšķirības.

Eiropas strukturālie un investīciju fondi: pieci galvenie ES fondi, kuri kopā veicina ekonomikas attīstību visā Eiropas Savienībā 2014.–2020. gada periodā: Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds.

Eiropas zaļais kurss: 2019. gadā pieņemta ES izaugsmes stratēģija, kuras mērķis ir līdz 2050. gadam padarīt ES klimatneitrālu.

Ekodizains (aprites principam atbilstoša izstrāde): ražojumu konstruēšana veidā, kas mazina ietekmi uz vidi visos ražojuma aprites cikla posmos.

InnovFin konsultāciju pakalpojumi: EIB pakalpojums, kas sniedz norādījumus par to, kā strukturēt pētniecības un inovācijas projektus, lai gūtu labāku piekļuvi finansējumam.

InvestEU: mehānisms, kura mērķis ir mobilizēt privātos ieguldījumus Eiropas Savienībai stratēģiski svarīgiem projektiem.

Kohēzijas fonds: ES fonds, kura mērķis ir samazināt ekonomiskās un sociālās atšķirības Eiropas Savienībā, finansējot investīcijas dalībvalstīs, kuru nacionālais kopienākums uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 90 % no ES vidējā līmeņa.

LIFE: finanšu instruments, ar ko atbalsta ES vides un klimata politikas īstenošanu, līdzfinansējot projektus dalībvalstīs.

Mazie un vidējie uzņēmumi: lieluma definīcija, ko attiecina uz uzņēmumiem un citām organizācijām atkarībā no tajos nodarbināto darbinieku skaita un noteiktiem finanšu kritērijiem. Mazi uzņēmumi ir tādi, kuros strādā mazāk par 50 darbiniekiem un kopējais apgrozījums vai bilance nepārsniedz 10 miljonus EUR. Vidēji uzņēmumi ir tādi, kuros strādā mazāk par 250 darbiniekiem un kopējais apgrozījums nepārsniedz 50 miljonus EUR vai kopējā bilance nepārsniedz 43 miljonus EUR.

Otrreizējās izejvielas: reciklēti materiāli, ko var izmantot ražošanas procesos jaunu vai neizmantotu materiālu (pazīstami kā **pirmreizējās izejvielas**) vietā vai līdz ar tiem.

Pamatprogramma "Apvārsnis 2020": ES pētniecības un inovācijas finansēšanas pamatprogramma 2014.–2020. gada periodam.

Plānotā novecošanās: tādu produktu izstrādāšana, kuru lietderīgās kalpošanas laiks ir ierobežots, lai patērētāji būtu spiesti iegādāties jaunus produktus.

Produkta aprites cikls: produkta aprites cikla posmi, sākot no izejvielu iegādes, kas vajadzīgas, lai to izgatavotu, līdz tā galīgai likvidēšanai, kad beidzas lietderīgās kalpošanas laiks.

Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms: ES instruments, kas veicina pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku un atbalsta kopienas un reģionus, kurus pārkārtošanās finansiāli skar visvairāk.

Uzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas programma: ES programma, kas paredzēta, lai palīdzētu mazajiem uzņēmumiem piekļūt jauniem tirgiem.

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2023-17>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2023-17>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekles *Annemie Turtelboom* vadītā II apakšpalāta, kas revidē izdevumu jomas, kuras saistītas ar ieguldījumiem kohēzijā, izaugsmē un iekļautībā. Revīziju vadīja ERP locekle *Iliana Ivanova*, atbalstu sniedza locekles biroja vadītājs *James Verity* un locekles biroja atašējs *Ivan Genchev*, atbildīgais vadītājis *Niels-Erik Brokopp*, darbuzdevuma vadītājs *Rafal Gorajski* un revidenti *Agota Krenusz*, *Paloma Munoz Mula*, *Dieter Böckem*, *Joanna Laskowska* un *Katarzyna Solarek*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Michael Pyper*.

No kreisās: *Paloma Munoz Mula*, *James Verity*, *Iliana Ivanova*, *Rafal Gorajski*, *Agota Krenusz*.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2023

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6-2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem:

1., 3. un 4. attēls – ikonas: šie attēli ir izstrādāti, izmantojot [Flaticon.com](#) resursus.
© *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-849-0597-3	ISSN 1977-5717	10.2865/272	QJ-AB-23-022-LV-N
HTML	ISBN 978-92-849-0558-4	ISSN 1977-5717	10.2865/872682	QJ-AB-23-022-LV-Q

Aprite ekonomika saglabā produktu, materiālu un resursu vērtību un līdz minimumam samazina atkritumus. Produkta izstrāde nosaka aptuveni 80 % no tā ietekmes uz vidi. Mēs konstatējam tikai nedaudz pierādījumu tam, ka divi Komisijas aprites ekonomikas rīcības plāni (konkrēti, aprites principam atbilstošu produktu un ražošanas procesu izstrādes ziņā) ir efektīvi ietekmējuši aprites ekonomikas darbības Eiropas Savienībā. Mēs iesakām Komisijai analizēt iemeslus, kāpēc dalībvalstis nepietiekami izmanto ES finansējumu aprites principam atbilstošai izstrādei, un apsvērt, kā šajā nolūkā nodrošināt vairāk stimulu un labāk uzraudzīt dalībvalstu pāreju uz aprites ekonomiku.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors